

POLITIETS INNSATS MOT ÆRESRELATERT VOLD

Jon Rune Strømblad-Eikemo

MASTEROPPGAVE

Institutt for sammenliknende politikk
Universitetet i Bergen
Juni 2021

Sammendrag

Oppgaven har undersøkt hvordan politiet kan arbeide opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold i familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer. Æresrelatert vold er en form for vold i nære relasjoner og utøves for å gjenopprette eller opprettholde familiens ære. Denne volden pekes på som å være et samfunnsproblem. Den bidrar til å begrense de trusselutsattes muligheter til deltakelse i samfunnet og utgjør et hinder for utvikling og likestilling mellom kjønnene. Politiet har en sentral rolle i bekjempelsen av slik vold, og arbeidet med oppgaven dreier seg om utvalget av tiltak og virkemidler politiet kan ta i bruk opp mot dette.

Oppgaven er en kvalitativ undersøkelse hvor det er gjennomført fem intervjuer av polititjenestepersoner som er svært kompetente når det kommer til æresrelatert vold. Informantene har delt sin kompetanse og sine erfaringer om hvordan politiet kan og bør arbeide i slike saker for å dempe konflikter og redusere risiko for slik vold. Oppgaven beskriver et politi med flere utfordringer opp mot æresrelatert vold. Funnene peker på at politiet har manglende kompetanse på denne voldstypen, samtidig som denne volden ikke avdekkes i tilstrekkelig grad. Videre nevnes utfordringer i form av at æresrelatert vold bærer preg av familiebeslutninger, press, represalier og sterke æreskulturer. Dette vanskeliggjør og kompliserer politiets arbeid. I tillegg står politiet overfor en stor utfordring ved at det kan være flere potensielle trusselutøvere i hver sak som omhandler æresrelatert vold.

Politiets etterforskning og forebyggende arbeid kan bidra til å dempe konfliktene og senke trusselnivået i slike saker. Det vises til at en overhengende risiko for å bli etterforsket og straffeforfulgt har en effektiv virkning på trusselutøvere. Det virker også som at monitorering av trusselutøvere kombinert med oppfølging og hjelp kan bidra til å redusere risiko for æresrelatert vold. Oppgaven viser også at familiemedlemmer kan bruke politiets engasjement som en unnskyldning til å slippe å utøve vold på vegne på storfamilien.

Kompetanseheving av politiansatte og et bistandsorgan med spisskompetanse på dette feltet vil kunne styrke politiets arbeid. Oppgaven viser at dette vil kunne bidra til at æresrelatert vold avdekkes i større grad, og at de riktige risikoreduserende tiltakene benyttes.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på mitt studium i Demokratibyggning ved Universitetet i Bergen. Det er ikke til å legge skjul på at det har vært svært krevende å gjennomføre dette forskningsprosjektet ved siden av min fulltidsstilling i politiet. Den gledelige opplevelsen av å bli far midtveis i skrivingen gjorde det uten tvil enda vanskeligere å prioritere prosjektet. Takket være interessante emner og dyktige forelesere har jeg likevel hele tiden vært motivert for å skrive ferdig oppgaven.

Først og fremst ønsker jeg å rette en stor takk til informantene som deltok. Oppgavens problemstillinger hadde ikke blitt besvart hadde det ikke vært for den solide kompetansen og de mange reflekterte erfaringene dere bidro med. Jeg ønsker videre å rette en stor takk til min veileder, Jane Vibeke Dullum, for gode tilbakemeldinger og støtte gjennom hele prosessen med oppgaven. Min kone fortjener også en stor takk for utrolig god støtte i tiden med oppgaveskrivingen, og for iherdig korrekturlesing. En takk rettes også til min bror for grundig korrekturlesing. Sist men ikke minst ønsker jeg å takke min arbeidsgiver, Vest politidistrikt, som bidro med finansiering av studieavgiften og tilrettelegging av arbeidshverdagen slik at jeg fikk tilstrekkelig med tid til å fullføre oppgaven.

Bergen, 14.06.2021

Jon Rune Strømblad-Eikemo

Innholdsfortegnelse

1.0 Introduksjon	5
1.1 Problemstilling og avgrensning.....	7
1.2 Statistikk.....	8
1.3 Hva er æresrelatert vold?	9
1.4 Oppgaves oppbygning	11
2.0 Politiet og æresrelatert vold	12
2.1 Politiets oppgaver og ansvar	12
2.2 I forkant av kriminaliteten – Politiets hovedstrategi	12
2.3 Etterforskning og straffeforfølgning	13
2.4 Forebygging	15
2.5 Oppsummering.....	16
3.0 Metode	16
3.1 Valg av kvalitativ metode	16
3.2 Valg av fremgangsmåte	17
3.2.1 Valg av informanter	17
3.2.2 Intervjuene	18
3.2.3 Analytisk tilnærming	19
3.2.4 Presentasjon av datamaterialet.....	19
3.3 Kvalitet i forskningen.....	20
3.3.1 Reliabilitet	20
3.3.2 Validitet.....	20
3.3.3 Generaliserbarhet.....	21
3.3.4 Etske betraktninger.....	21
3.4 utfordringer med gjennomføring av forskningsprosjektet	22
3.4.1 Mangel på litteratur og teori	22
3.4.2 Covid-19 og intervjuer.....	23
3.5 Oppsummering.....	23
4.0 Resultater	23
4.1 Introduksjon.....	23
4.2 Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?	24
4.2.1 Mangelfull kompetanse og dårlig avdekking av æresrelatert vold	24
4.2.2 Flere potensielle trusselutøvere.....	25
4.2.3 Familiebeslutninger, press og represalier	26
4.2.4 Æreskultur og familieinnvandring.....	28
4.3 Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?	30
4.3.1 Etterforskning.....	30
4.3.2 Samspill, dialog og hjelp	34
4.3.3 Skjult etterforskning.....	38
4.4 Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?	39
4.4.1 Kompetanseheving og bistandsorgan	39
4.4.2 Tverretatlig samarbeid med barnevernstjeneste og skolevesenet	42

5.0 Drøfting	43
5.1 Introduksjon	43
5.2 Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?	43
5.2.1 Mangelfull kompetanse og dårlig avdekking av æresrelatert vold	43
5.2.2 Flere potensielle trusselutøvere.....	44
5.2.3 Familiebeslutninger, press og represalier	45
5.2.4 Æreskultur og familieinnvandring.....	45
5.3 Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?	46
5.3.1 Etterforskning.....	46
5.3.2 Samspill, dialog og hjelp.....	48
5.3.3 Skjult etterforskning.....	50
5.4 Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?	51
5.4.1 Kompetanseheving og bistandsorgan	51
5.4.2 Tverretatlig samarbeid	52
6.0 Avslutning	53
6.1 Konklusjon og oppsummering	53

1.0 Introduksjon

Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse 2017-2020 peker på at det foreligger likestillingsutfordringer i forbindelse med vold, overgrep, kontroll og tvang, samt folkehelse og samfunnsproblemer. Slike belastninger kan begrense muligheter til deltakelse i samfunnet. Arbeid for å forhindre disse belastningene vil ha stor betydning for å hindre at individer faller utenfor samfunnet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, s. 11). Dette støttes av FN som viser til at vold mot kvinner utgjør et betydelig hinder for utvikling og likestilling mellom kjønnene (FN, 2019). Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll¹ sin rapport for 2018 fremhever viktigheten av å ivareta sikkerheten for individer som er utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2019, s. 6). Æresrelatert vold er en form for vold i nære relasjoner som utøves for å bevare eller gjenreise familiens eller kollektivets ære. Æren knyttes ofte til kvinners atferd og oppførsel. Denne volden kan innebære negativ sosial kontroll, fysisk og psykisk vold, trusler, tvangsekteskap, utstøtelse, syrevold og æresdrap (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 02.oktober).

¹ Kompetanseteamet er et nasjonalt tverretatlig fagteam som bistår hjelpeapparatet i konkrete saker som omhandler tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller andre former for æresrelatert vold.

Med bakgrunn i dette anses arbeid som utføres for å redusere risiko for æresrelatert vold som særdeles viktig. Politiet har en sentral rolle når det kommer til bekjempelse av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og annen vold som er relatert til families ære. I rapporten *Æresrelatert ekstrem kontroll* omtales politiets rolle i arbeidet for å forebygge ekstrem æresrelatert kontroll som å være av betydning. Når politiet involveres kan dette føre til endring i familien (Berg, Elvegård, Haugen, Paulsen og Wendelborg, 2011, s. 70). Politiet arbeider i «to spor» opp mot disse sakene. I det ene sporet etterforskes og straffeforfølges det, mens i det andre sporet arbeider politiet forebyggende (Politidirektoratet, 2014). Det følger av politiloven § 2 at politiet også skal hjelpe borgerne i faresituasjoner, og når forholdene tilsier at bistand er påkrevet og naturlig (Lov om politiet, 1995). Dermed har politiet også en hjelpefunksjon nedtegnet i sitt ansvarsområde, og skal ikke utelukkende etterforske og straffeforfølge ulovlige forhold.

De polisiære tiltakene for å bekjempe æresrelatert vold har hatt en lignende utvikling som de generelle tiltakene mot vold i nære relasjoner, og utfordringene er at de i liten grad virker til å adressere trusselutøver. De vanligste tilnærmingene har vært å benytte beskyttelsestiltak for de trusselsutsatte i form av flytting på hemmelig adresse, kode 6 eller kode 7, mens utøver har blitt etterforsket og straffeforfulgt (Dullum, 2020, s. 7-29). Det er fremmet kritikk i forhold til om slike beskyttelsestiltak og straffeforfølgning er hensiktsmessig i bekjempelsen av vold i nære relasjoner og æresrelatert vold. Politidirektoratets veileder for forebyggende arbeid mot vold i nære relasjoner og partnervold viser til at metodene som brukes ikke alltid er forenlige med de utsattes ønsker og interesser (Politidirektoratet, 2014, s. 59). Livet på strengt fortrolig adresse medfører et begrenset sosialt liv. Den utsatte kan i tillegg oppleve svært negative psykiske belastninger som følger av ensomheten av dette beskyttelsestiltaket (Krisesentersekretariatet, 2018, s. 19). Straffesakssporet har sine utfordringer ved at mange ikke vil anmelde og er redde for represalier fra familien sin. I tillegg tas det ut taltale i få saker, og henleggelse er en vanlig påtalemessig avgjørelse. Dette kan henge sammen med at politiet ikke har den nødvendige kompetansen til å håndtere slike saker (Dullum, 2020, s. 7-17).

Prosjekt Novembers² sluttrapport viser til gode erfaringer med tiltak som dialog og rådgivning overfor trusselsutsattes familie, og oppfølging av ektemenn som sitter med en

² Prosjekt November var Stortingets tverrfaglige satsning for et helhetlig tilbud til utsatte for vold i nære relasjoner. Prosjekt November hadde en sammensetning av spesialister fra politiet og helsevesenet, og et av effektmålene var å besørge sikkerhet for utsatte og bidra til å forebygge/ redusere risiko for at nye voldshandlinger forekommer.

opplevelse av tapt ære bidrar til å redusere risikonivået. Det pekes på et stort behov for oppfølging av utøverne for å hindre ytterligere voldsutøvelse (Finanger med team, 2018, s. 28-32). Dette støttes av Dullum (2020, s. 19) som skriver at en må adressere utøver for å redusere trusselbildet. Samtidig er det grunn til å se på alternativer til straffesakssporet som kan gi beskyttelse til de utsatte.

Temaet jeg har valgt for denne oppgaven er politiets innsats opp mot trusselutøver av æresrelatert vold. Oppgaven bygger på intervjuer som har innhentet erfarne politiansattes kunnskap, erfaringer og synspunkter om hvordan politiet kan redusere risiko for denne type vold, med fokus på virkemidler og tiltak rettet mot trusselutøver.

1.1 Problemstilling og avgrensning

Oppgavens problemstilling lyder som følger:

Hvordan kan politiet arbeide opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold i familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer?

Videre har jeg formulert tre underproblemstillinger jeg mener er nødvendig å belyse for å svare på oppgavens problemstilling:

- Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?
- Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?
- Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

I utformingen av problemstillingen har jeg valgt å ikke spesifisere om arbeidet som kan gjøres opp mot trusselutøver skal være i etterforskningssporet eller i det forebyggende sporet. Jeg ønsket å holde dette åpent fordi undersøkelsene i oppgaven har vist at det er utfordrende å jobbe utelukkende i et av disse sporene for å redusere risiko for denne volden. Flere av virkemidlene og tiltakene vil i flere tilfeller iverksettes i etterforskningssporet med et forebyggende formål som å avverge straffbare handlinger eller forhindre gjentakelse. Oppgavens problemstilling åpner derfor opp for å se nærmere på et bredt spekter av virkemidler og tiltak politiet kan benytte i etterforskning og straffeforfølgning, og i det forebyggende arbeidet for å bekjempe denne type vold. Hva mener informantene er godt politiarbeid i disse sakene, og vil dette redusere risiko for æresrelatert vold?

Som beskrevet innledningsvis er det fremmet kritikk til om etterforskning og straffeforfølgning er hensiktsmessig i slike saker. Dermed vil oppgaven undersøke om virkemidler og tiltak i etterforskningssporet og straffeforfølgning har effekt for å redusere risiko

for æresrelatert vold. Eller er det slik som kritikken viser til at det heller påfører de utsatte flere byrder og problemer? Æreskulturer omtales også gjerne som å være urokkelige. Dersom æren er krenket fremstilles det som at viljen og motivasjonen for å gjenopprette denne er så sterk at ingenting skal stå i veien for dette. Man får inntrykket av at utøvere av æresrelatert vold ikke har et fnugg av respekt for lov og regler, og at æren må gjenoprettes til enhver pris. Oppgaven vil derfor også undersøke om det er slik at motivasjonen og viljen for å utøve æresrelatert vold er så sterk at de virkemidler og tiltak politiet kan iverksette vurderes som utilstrekkelige og ikke vil ha virkning.

Begrepet æresrelatert vold er bredt og omfatter flere ulike former for vold. Oppgaven skiller ikke mellom disse. Avgrensningen i oppgaven settes til at volden er æresrelatert, og utøves i familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer. Vold i nære relasjoner som forekommer i familier som ikke har disse strukturene og verdiene vil likevel ha en relevans for oppgaven da det er en rekke likheter, samt at mange av de samme virkemidler og tiltak benyttes og kan være hensiktsmessige mot begge typer vold. Litteratur og veiledere som omhandler politiets arbeid mot vold i nære relasjoner er dermed redegjort for der disse viser seg relevante og hensiktsmessige. Samtidig går æresrelatert vold ofte inn under vold i nære relasjoner, såfremt relasjonen mellom utsatte og utøver oppfylder vilkårene til å være «nær». Dermed blir det utfordrende å sette et klart skille mellom æresrelatert vold og vold i nære relasjoner. Oppgavens fokus vil likevel være på vold som er æresrelatert, og som utøves i familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer.

1.2 Statistikk

Det finnes ingen sikker statistikk på hvor mange som utsettes for æresrelatert vold i Norge. Gjennom minoritetsrådgivningsordningen til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ble det mellom 2013-2017 meldt inn 1026 saker som omhandler æresrelatert vold (IMDi, 2017 i Lillevik, Nordhaug og Salamonsen, 2019, s. 167). Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll veiledet i 595 saker i 2018. I 22% (128) av disse sakene var hovedbekymringen trusler og vold, mens i 6,6% (39) var hovedbekymringen ekstrem sosial kontroll. I de fleste av sakene hadde de involverte personene opprinnelse fra Afghanistan, Syria, Somalia, Pakistan og Irak (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2019, s. 6). I 2019 jobbet Kompetanseteamet med 669 saker. Det fremkommer av rapporten at mesteparten av sakene (189) også dette året omhandler vold/trusler mot kvinner, og at majoriteten av de involverte partene har utenlandsk opprinnelse. Sakene dreier seg veldig ofte om æresrelatert vold (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2020, s. 3).

Statistikken fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll gir et overblikk over noe av den æresrelaterte volden som forekommer i Norge. Det er likevel grunn til å tro at det er betydelige mørketall for slik voldsutøvelse. Dette støttes av Kompetanseteamet som i sin årsrapport for 2019 skriver at de antar at det er store mørketall når det kommer til denne volden (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2020, s. 4).

1.3 Hva er æresrelatert vold?

Som jeg nevnte innledningsvis er æresrelatert vold en form for vold i nære relasjoner (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 02.oktober). Vold i nære relasjoner kan defineres som ulike former for vold og overgrep mellom nære familiemedlemmer. Den kan utøves med ujevne mellomrom, eller at den alltid er tilstede som en latent trussel. Med vold menes enhver handling rettet mot en annen person, som skremmer, krenker, skader, smerter, eller får den personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe den vil (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020). I vestlig kontekst knytter man gjerne vold i nære relasjoner til partnerdrap eller sjalusidrap hvor volden utøves i affekt (IMDi, 2008 i Lillevik m.fler, 2019, s. 170). Æresrelatert vold skiller seg fra denne formen for vold ved at den har sosial støtte, er planlagt og utføres av flere. Det er et kollektiv som står bak volden (Idriss 2017; Idriss og Abbas, 2011; Schlytter, Högdin, Ghadimi, og Backlund, 2009 i Bredal, Eggebø og Eriksen, 2020, s. 22). Formålet med volden er å bevare eller gjenoppreise familiens ære (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 02.oktober). Kollektivism og ære fremheves dermed som sentrale begreper man må ha kjennskap til for å forstå hvorfor æresrelatert vold forekommer.

Kollektivism ser fellesskapet som den primære verdien, og fellesskapets interesser prioriteres foran individets (Store norske leksikon, 2018, 31.mai). Familie blir i kollektivistiske samfunn å regne som sentrum for sosiale, politiske og økonomiske relasjoner (Salole, 2018 i Lillevik m.fler, 2019, s. 176). I slike samfunn kan bedømmelsene fra omgivelsene være av høy betydning (Lillevik m.fler, 2019, s. 176).

Ære er i utgangspunktet et positivt begrep som finnes i alle kulturer. Begrepet henger tett sammen med selvfølelse, sosial anerkjennelse, omdømme, sosial status og posisjon (Wikan, 2003 i Lillevik m.fler, 2019, s. 169). Ære består av kodekser med ulike normer og regelsett som familiemedlemmer må leve opp til. Betydningen og konsekvensene av æreskodeksene er noe som varierer fra kultur til kultur. Forskjellige kulturer og familier kan leve etter forskjellige regelsett og normer. Når det kommer til kollektivistiske kulturer vil ære og skam falle på hele

familien, slekten, klanen, stammen og i noen tilfeller nasjonen (IMDi, 2008 i Lillevik m.fler, 2019, s. 169). Rykter og folkesnakk kan stor betydning da dette kan bidra til at en familie taper æren, selv om ryktene ikke er sanne. Rykter som spres kan føre til rask eskalering av trusselbildet (Lillevik m.fler, 2019, s. 173). Dersom det kun er kjernefamilien som har kjennskap til bruddet på æreskodeksen kan trusselnivået være lavere enn hvis andre vet hva som har skjedd. trusselen (IMDi, 2008, i Lillevik m.fler, 2019, s. 173).

Ifølge Awla (2005) i Lillevik m.fler (2019, s. 169) viser forskning til at svakere stilte sosialstater antas å ha sterkere æresulturer. Æresdrap utføres i høyere grad hos landsbybefolkning og analfabeter enn hos velutdannede og urbaniserte mennesker. Farwha Nielsen mener derimot at slike tendenser ikke er gjeldene for alle. Blandingsforholdet mellom tradisjon og modernitet vil være forskjellig fra familie til familie. Det er nødvendigvis ikke en entydig binding mellom polene (Nielsen, 2011, i Lillevik m.fler, 2019, s. 170). Æresrelatert vold og negativ sosial kontroll kan også forekomme i tilsynelatende moderne og velutdannede familier (Lillevik m.fler, 2019, s. 170).

Æresrelatert vold har i mange tilfeller en transnasjonal dimensjon ved at beslutningstakere i familien og potensielle trusselutøvere kan oppholde seg i familiens opprinnelsesland eller et annet sted i verden (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2019, 28.januar). I transnasjonale storfamilier kan det foreligge motstridene æreskodekser hvor press fra andre familiemedlemmer kan forekomme (Lillevik m.fler, 2019, s. 170). Storfamilien omfatter flere generasjoner og sidegrener (Store norske leksikon, 2018, 10. januar), og har dermed betydelig flere familiemedlemmer enn kjernefamilien som består av foreldre med deres barn (Store norske leksikon, 2018, 14. mai). Hvem som har mest innflytelse i slike familier avhenger av hvor den patriarkalske makten sitter (Lillevik m.fler, 2019, s. 170).

Patriarkat oversettes til «faderstyre» på latin, og betegnes som en familieorganisasjon hvor makten og myndigheten ligger hos den eldste farsfiguren (Khader, 1996 i Lillevik m.fler, 2019, s. 175). I slike familiestrukturer står æresbegrepet sterkt, og kvinnen er underlagt mannen (Lillevik m.fler, 2019, s. 175). Menn blir sosialisert til å være familiens ansikt utad, og har som oppgave å forvalte familiens ære. De risikerer å bli utsatt for hets dersom deres kvinne eller kvinner bryter med æreskodeksen (Wikan, 2003 i Lillevik m.fler, 2019, s. 175).

De utløsende faktorene for æresrelatert vold kan være relativt «små» hendelser som uakseptabel seksuell atferd, kjæresteforhold, feil venner, festing, gester, miner eller rykter (Lillevik m.fler, 2019, s. 171). Volden kan komme til uttrykk gjennom blant annet fysisk og psykisk vold, negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og i ytterste konsekvens æresdrap (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 02.oktober).

Negativ sosial kontroll innebærer forskjellige former for press, oppsyn og tvang med hensikt å kontrollere at familiemedlemmer eller enkeltpersoner lever i tråd med familiens normer. Kontrollen som utøves er systematisk og kan bryte den enkeltes rettigheter som følger av norsk lov og barnekonvensjonen (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, s. 12).

Tvangsekteskap innebærer at minst en av ektefellene ikke har en reell mulighet til å unngå ekteskapet eller velge en annen partner uten å bli utsatt for represalier. Har en av ektefellene samtykket til ekteskapet etter sterkt press, trusler eller fysisk vold er det å også å definere som et tvangsekteskap. Motivene for tvangsekteskap kan være at familiens ære skal bevares. Det kan også være økonomiske motiver som ligger bak og dreie seg om eiendeler eller andre goder. Tvangsekteskap kan også henge tett sammen med familieinnvandring, og brukes dermed av familier som en migrasjonsstrategi (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 29.september).

Kjønnslemlestelse er et inngrep i en kvinnes kjønnsorgan som påfører organet skader eller varige forandringer. Inngrepet kan føre til intens smerte, blødninger, infeksjoner, kroniske smerter, seksuelle problemer, psykiske problemer og fødselskomplikasjoner (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, s 12).

Æresdrap ses på som en nødvendighet med bakgrunn i plikter og ansvar. Det utøves ikke i affekt, men er overlagte handlinger som er pålagt av plikt og ansvar, og kan gjennomføres av alle menn i familien. Denne plikten er ofte knyttet til kvinners atferd og seksualitet, særlig opp mot at kvinnen ikke skal ha sex før hun har giftet seg (Awla, 2005 i Lillevik m.fler, 2019, s. 170).

1.4 Oppgaves oppbygning

I kapittel to redegjør jeg for relevant teori, veiledere, retningslinjer, styringsdokument og hvilken rolle og ansvar politiet har opp mot æresrelatert vold. Først presenterer jeg politiets oppgaver og ansvar som er nedtegnet i politiloven § 2, før jeg redegjør for politiets hovedstrategi. Deretter tar jeg for meg politiets etterforskning og straffeforfølgning, samt det forebyggende arbeidet som politiet gjennomfører opp mot æresrelatert vold. Oppgavens metodebruk beskrives deretter i kapittel 3. Her redegjør jeg for valg av et kvalitativt forskningsdesign hvor metoden samtalebaserte intervju er benyttet. Videre går jeg også nærmere inn på de etiske betraktningene og utfordringer med forskningsprosjektet i dette kapitlet. I kapittel 4 presenterer jeg oppgavens funn. Funnene drøftes deretter i kapittel 5 opp mot relevant teori og litteratur. I kapittel 6 oppsummerer jeg og presenterer oppgavens konklusjon.

2.0 Politiet og æresrelatert vold

Politiet arbeider som nevnt innledningsvis i «to spor» opp mot vold i nære relasjoner og æresrelatert vold. I det ene sporet etterforskes og straffeforfølges det, mens i det andre sporet arbeider politiet forebyggende (Politidirektoratet, 2014). Flere av virkemidlene og tiltakene som er tilgjengelige i straffesakssporet vil også ha en forebyggende effekt. Dermed vil straffeprosessuelle virkemidler og tiltak også redegjøres for under delkapittel 2.4 Forebygging, dersom de er relevante.

2.1 Politiets oppgaver og ansvar

Forebygging av straffbare handlinger og opprettholdelse av befolkningens trygghet er politiets viktigste oppgaver (Politidirektoratet, 2014, s. 10). I lov om politiet § 2 (1995) er hovedoppgavene og rolleavklaringene til politiet nedfelt:

§ 2. Politiets oppgaver

Politiet skal

1. beskytte person, eiendom og fellesgoder og verne om all lovlig virksomhet, opprettholde den offentlige orden og sikkerhet og enten alene eller sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet
2. forebygge kriminalitet og andre krenkelsers av den offentlige orden og sikkerhet
3. avdekke og stanse kriminell virksomhet og forfølge straffbare forhold i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov
4. yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner, i lovbestemte tilfeller og ellers når forholdene tilsier at bistand er påkrevd og naturlig
5. på anmodning yte andre offentlige myndigheter vern og bistand under deres tjenesteutøvelse når dette følger av lov eller sedvane
6. samarbeide med andre myndigheter og organisasjoner tillagt oppgaver som berører politiets virkefelt så langt regler gitt i eller i medhold av lov ikke er til hinder for dette
7. utføre andre oppgaver som er fastsatt i lov eller som følger av sedvane, herunder oppgaver som i lov er lagt til den alminnelige namsmannen.

2.2 I forkant av kriminaliteten – Politiets hovedstrategi

Det fremgår av politiets hovedstrategi 2021-2025 at politiet skal være i forkant av kriminaliteten. Politiet skal bidra til å redusere kriminalitet og uønskede hendelser, redusere skadevirkninger og hindre gjentakelse. Strategien peker på at det vil være flere aktører utenfor politiet som har en rolle og et ansvar i det forebyggende arbeidet. Forebygging er ikke en

oppgave for politiet alene (Politidirektoratet, 2020, s. 3-8). I strategien defineres forebygging på følgende måte:

Forebygging omfatter arbeidet politiet utfører alene, eller i samarbeid med andre, for å redusere forekomsten av kriminelle handlinger og uønskede hendelser, redusere skadevirkninger og hindre gjentakelse (Politidirektoratet, 2020, s. 6).

Forebyggende innsats kan utøves før, under og etter en kriminell handling eller uønsket hendelse. Politiet skal arbeide systematisk og planmessig med en kunnskapsbasert tilnærming til forebygging. Samtidig skal politiet samarbeide på tvers av fagområder og sektorer (Politidirektoratet, 2020, s. 8).

2.3 Etterforskning og straffeforfølgning

Det fremgår av straffeprosessloven § 224 at når det som følge av anmeldelse eller andre omstendigheter er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold som forfølges av det offentlige, gjennomføres det etterforskning. Straffeprosessloven § 226 beskriver formålet med etterforskningen (Lov om rettergangsmåten i straffesaker, 1986):

§ 226. Formålet med etterforskningen er å skaffe til veie de nødvendige opplysninger for

- a. å avgjøre spørsmålet om tiltale,
- a. å tjene som forberedelse for rettens behandling av spørsmålet om straffeskyld og eventuelt spørsmålet om fastsettelse av reaksjon,
- b. å avverge eller stanse straffbare handlinger,
- c. å fullbyrde straff og andre reaksjoner,
- d. å tjene som forberedelse for barneverntjenestens behandling av spørsmålet om det skal sette i verk tiltak etter lov 17.juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester, og
- e. å tjene som forberedelse for behandling i konfliktrådet.

Etterforskning foretas for å oppdage, tolke og dokumentere informasjon som kan avgjøre om en straffbar handling kommer til å bli begått, eller er begått. Videre skal etterforskningen bidra til å identifisere, lokalisere og eventuelt pågripe gjerningspersoner og forberede en eventuell rettssak. En etterforskning skal også forebygge fremtidige straffbare handlinger. Det overordnede formålet til etterforskningen er å bidra til en opplevelse av økt trygghet og rettferdighet i samfunnet. Samfunnet forventer at personer som begår straffbare handlinger

identifiseres og straffefølges, som et grunnleggende krav i ethvert samfunn (Bjerknes og Fahsing, 2018, s. 55).

Politiet kan benytte seg av ulike lovhjemler i straffeprosessloven under en etterforskning. Disse lovhjemlene regulerer de ulike fremgangsmåtene politiet kan benytte for å innhente informasjon. Det skilles mellom proaktive og reaktive etterforskninger. Den proaktive etterforskningen settes i gang i forkant av eller i forbindelse med en kriminell handling, mens den reaktive foregår når politiet får kjennskap til at en potensielt straffbar handling er utført. De mest vanlige innsamlingsmetodene i en etterforskning er avhør, ransakinger og åstedsundersøkelser. Spor som sikres under en etterforskning kan være verbale, fysiske og digitale. I alvorlige straffesaker kan politiet pågripe og varetektsfengsle for å få kontroll på gjerningspersoner, for å forhindre at bevis forspilles og for at faren for gjentakelse skal opphøre. Påtalemyndigheten kan nedlegge besøksforbud når det er grunn til å tro at vedkommende vil komme til å begå en straffbar handling overfor en annen, forfølge en annen, eller krenke en annens fred (Bjerknes og Fahsing, 2018, s. 26-39 og s. 189). Voldsalarm og konfliktråd er andre tiltak som kan benyttes gjennom etterforskningssporet som kan ha en beskyttende effekt overfor den utsatte (Politidirektoratet, 2014, s. 60).

Etterforskning og straffereaksjoner kan i tillegg kan ha en individualpreventiv effekt ved at gjerningspersoner ikke begår nye straffbare handlinger (Politidirektoratet, 2020, s. 25). Individualprevensjon er straffens virkning som motvirker at nye lovbrudd blir begått av en som er straffet. Dersom man får merke konsekvensen av et lovbrudd, skal lovens straffetrusler for fremtiden virke avskrekkende i enda større grad for den aktuelle lovbyteren (NOU 2003:15, s. 49-50). Samtidig kan straffesaksbehandlingen også være moraldannede og ha en allmennpreventiv effekt (Politidirektoratet, 2020, s. 25). Tanken bak allmennprevensjon er at man gjennom håndheving av straffetrusler motvirker lovbrudd blant allmennheten. Denne forebyggende virkningen oppnår man ved at straffen har en avskrekkende effekt. Denne effekten oppnås dersom befolkningen oppfatter at det er en mulighet for at straffen fullbyrdes. Dermed forutsetter allmennprevensjon at den aktuelle straffetrussel er kjent. Befolkningens oppfattelse av hvor stor risiko det er for at en straffetrussel blir straffeforfulgt vil også ha betydning for den allmennpreventive virkningen (NOU 2003:15, s. 48-49).

Straffeloven og æresrelatert vold

Det finnes ingen paragraf i straffeloven som spesifikt tar for seg æresrelatert vold dersom volden faller utenfor straffebestemmelsene om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Tvangsekteskap er regulert i straffeloven § 253, og kjønnslemlestelse og grov kjønnslemlestelse er regulert i straffeloven §§ 284 og 285 (Lov om straff, 2005). Andre voldsovertredelser som begås med ære som motiv, vil falle inn under den paragrafen i straffeloven som den aktuelle voldsovertredelsen oppfyller vilkårene til.

2.4 Forebygging

Forebyggende politiarbeid mot vold i nære relasjoner handler om å forhindre menneskelige lidelser, i ytterste konsekvens tap av liv. I tillegg vil forebyggende arbeid spare samfunnet for store kostnader. Man vil erfaringsmessig kunne redusere vold ved forebygging på et tidlig tidspunkt, ved å både hindre at vold oppstår og å stanse pågående vold. Ofte er vold i nære relasjoner gjentakende, og forebygging av denne volden kan skje på flere stadier (Politidirektoratet, 2014, s. 18).

Skal samfunnet mestre forebygging av vold i nære relasjoner er det nødvendig at de ulike aktørene tar sin del av ansvaret, slik at både trusselutøver og trusselsutsatte mottar helhetlig hjelp. Ansvaret tillegges politiet å samarbeide med andre relevante etater og organisasjoner. Tilstrekkelig hjelp til trusselutøver, utover strafferettslige virkemidler, anses som helt nødvendig for å forebygge vold i nære relasjoner (Politidirektoratet, 2014, s. 19).

Veilederen til politidirektoratet skiller mellom akutte og langsiktige tiltak. Pågrepelse og varetektsfengsling i etterforskningssporet og bortvisning etter politiloven er akutte tiltak, mens besøksforbud, mobil voldsalarm og omvendt voldsalarm er langsiktige. Det skilles også mellom akutte og langsiktige risikohåndteringsstrategier. Relokalisering ved for eksempel krisesenter, venner eller familie og tilkalling av eksterne ressurser som barnevern og helsepersonell regnes som akutte risikohåndteringsstrategier. Tiltak som motivasjonssamtale, uniformert hjemmebesøk, sivilt hjemmebesøk, varsling av trusselutøver om hjemmebesøk, tverretattlig møte og adressesperre er å anse som langsiktige risikohåndteringsstrategier (Politidirektoratet, 2014, s. 57).

Risikovurdering

Norsk politi har gode metoder innenfor personorientert forebygging. Risikovurderingsverktøyene SARA:SV (Spousal Assault Risk Assessment guide: Short Version) og Patriark er eksempler på dette (Politidirektoratet, 2018, s. 8). Politidistriktene er påkrevd å bruke Patriark for å vurdere risiko for æresrelatert vold (Politidirektoratet, 2017, s. 8). Patriark er strukturerte retningslinjer som brukes for vurdering og håndtering av risiko for

æresrelatert vold. Dette risikovurderingsverktøyet er inndelt i tre deler; karakteren til den æresrelaterte volden, voldsutøvers risikofaktorer og offerets sårbarhetsfaktorer (Lillevik m.fler, 2019, s. 174-175).

Utfordringer med politiets forebyggende arbeid

De siste årene har en rekke rapporter pekt på vesentlige mangler i prioritering, organisering, systematikk, resultatkrav og kunnskapsgrunnlaget knyttet til det kriminalitetsforebyggende arbeidet. I Riksrevisjon sin rapport fra 2014 understrekes det at kriminalitetsforebygging er lavt prioritert og fragmentert. Mye er avhengig av ildsjeler, og forebygging overlates til tilfeldighetene. Dette fører til store forskjeller i kvalitet og resultatoppnåelse. Strukturer for systematisk innhenting og bearbeiding av informasjon for å understøtte forebyggende virksomhet er fraværende. I tillegg er det satt av få dedikerte medarbeidere og ressurser til fagutvikling, erfaringsdeling og kompetanseheving for å oppnå en helhetlig innsats når det kommer til forebygging. Det vises til at manglende definisjon av kriminalitetsforebygging er en hovedutfordring. Hvert enkelt politidistrikt fyller begrepet med innhold. Andre hovedutfordringer er at forebygging prioriteres i varierende grad i politiet. I tillegg er kriminalitetsforebygging lite kunnskapsstyrt og målrettet. Politidistriktene selv utvikler tiltak, modeller og metoder, og det foreligger mangler i de politioperative systemene for å understøtte kriminalitetsforebyggende virksomhet (Politidirektoratet, 2018, s. 8-9).

2.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for politiets oppgaver og ansvar opp mot æresrelatert vold. Politiet skal både straffeforfølge og forebygge denne voldsutøvelsen. Forebygging er politiets hovedstrategi. Likevel foreligger det flere utfordringer med det forebyggende arbeidet. Hovedutfordringene synes å være lav prioritering, ressursmangel og lite kompetanse og erfaring. Samtidig vises det til at politidistriktene selv utvikler metoder og praksiser for i dette arbeidet. Dette medfører store forskjeller i kvalitet og måloppnåelse.

3.0 Metode

3.1 Valg av kvalitativ metode

Det skiller hovedsakelig mellom to forskningsstrategier når det kommer til forskningsprosjekter. Baserer studien seg på innhenting og analyse av talldata, er det en kvantitativ forskningsstrategi. Viser studien til innhenting av tekstdata, er det en kvalitativ

forskningsstrategi som benyttes. En kvalitativ strategi krever relativt få enheter eller informanter, og kan for eksempel basere seg på utskrifter fra et mindre antall intervjuer. Den kvantitative strategien krever derimot et stort antall enheter for å kunne brukes i et forskningsprosjekt. Det avhenger av problemstillingen du har valgt hvilken forskningsstrategi det er hensiktsmessig å benytte. Forsknings spørsmål som begynner med «hvordan» peker gjerne mot en kvalitativ forskningsstrategi. En forskningsstrategi eller et design er en skisse til hvordan en undersøkelse konkret kan gjennomføres (Ringdal, 2018, s. 24-25).

Oppgaven har undersøkt hvordan politiet kan arbeide opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold. Oppgaven baserer seg dermed på et kvalitativt forskningsdesign hvor det er gjennomført fem intervjuer av politiansatte med kompetanse på æresrelatert vold.

3.2 Valg av fremgangsmåte

3.2.1 Valg av informanter

Informantene arbeider i politiet og ble valgt med bakgrunn i deres kompetanse og erfaring med fagfeltet æresrelatert vold. Jeg har valgt informanter som har erfaring fra forebygging, etterforskning og påtale av saker fra dette feltet fordi jeg ønsket et utvalg med bred politifaglig kompetanse. Dette vurderer jeg som verdifullt for å tilføre forskningsprosjektet en faglig bredde, og for å utforske eventuelle interne utfordringer. Jeg har valgt å kun intervju politiansatte, da en studie som ville inkludere intervjuer av personer som jobber i andre etater og organisasjoner ville blitt for omfattende for denne oppgaven. Det understrekes at informantene som har deltatt i forskningsprosjektet er svært kompetente når det kommer til æresrelatert vold.

Jeg arbeider selv i politiet og har erfaring fra blant annet etterforskning av voldskriminalitet. Jeg kom frem til utvalget av informanter som har den riktige kompetansen gjennom å forhøre meg med kolleger som har mange kontakter i politietaten, samt sende e-poster med forespørsel til ulike seksjoner som jobber med æresrelatert vold og vold i nære relasjoner. Etter å ha mottatt tips og råd om passende informanter kontaktet jeg dem direkte via telefon eller e-post, for å forhøre meg om de var villige til å delta i forskningsprosjektet. Informantene fikk også oversendt et informasjons og samtykkeskriv for forskningsprosjektet. Under kommer jeg til å presentere informantene nærmere og hvilken erfaring og kompetanse de har opp mot æresrelatert vold.

Informant politiadvokat

Informanten er politiadvokat, og har siden 1990-tallet og frem til i dag arbeidet opp mot æresrelatert vold. Informanten har erfaring fra et stort antall enkeltsaker som omhandler denne type vold.

Informant politispesialist

Informanten har arbeidet fulltid med æresrelatert vold siden 2004. Denne informanten har også erfaring fra svært mange enkeltsaker som omhandler æresrelatert vold.

Informant politileder

Informanten arbeider som politileder. Informanten har de siste 18 årene jobbet opp mot æresrelatert vold, og har erfaring fra både etterforskningsledelse og forebygging av slike saker.

Informant forebygger

Informanten har bred erfaring innenfor politiets arbeid opp mot vold i nære relasjoner. Siden 2014 har informanten arbeidet opp mot æresrelatert vold.

Informant etterforsker

Informanten har åtte års etterforskningserfaring, og har vært etterforsker og etterforskningsleder på alvorlige straffesaker som omhandler æresrelatert vold.

3.2.2 Intervjuene

Jeg valgte å gjennomføre samtalebaserte intervjuer av informantene for å svare på problemstillingen. Intervjuene ble gjennomført over telefon eller videolink i tidsrommet januar 2021-mars 2021. Det ble utformet en intervjuguide (vedlegg 2) som jeg benyttet som en sjekkliste for å forsikre meg om at jeg fikk belyst samtlige tema som er viktige for oppgaven. Intervjuene hadde en varighet på mellom 50-70 minutter, og ble sikret på lyd. Lydopptakene ble kort tid etter gjennomført intervju transkribert. Lydfilene og utskriftene ble lagret og oppbevart i samsvar med personvernregelverket. Det ble også sendt melding til Norsk senter for forskningsdata som godkjente forskningsprosjektet.

Informanter kan besitte kunnskap om et aktuelt tema eller kontekst som ikke er allment tilgjengelig. Dette kan bidra til samlede beskrivelser og tolkninger som kan være av stor verdi for det aktuelle forskningsprosjektet (Kumar, N., Stern, L.W. og Anderson, J.C., 1993 i Andersen, 2018, s. 119). Personer som vurderes til å ha inngående kjennskap og kompetanse om de spørsmål forskeren ønsker å besvare kalles gjerne nøkkelinformanter. Slike informanter

kontaktes fordi de er ressurssterke innenfor det aktuelle tema (Andersen, 2018, s. 120).

I forhold til problemstillingen vurderte jeg det som mest hensiktsmessig å gjennomføre samtalebaserte intervjuer av nøkkelinformanter for å innhente mest mulig relevant informasjon. I et samtalebasert intervju er intervjueren gjerne passiv og lyttende, stiller åpne spørsmål, mens informanten i stor grad styrer samtalen (Andersen, 2018, s. 120). Standardisering er nøkkelen til å unngå intervjuereffekter. Alle spørsmål må stilles informanten på samme måte, og svarene må nedtegnes på identisk måte (Ringdal, 2018, s. 215).

Da problemstillingen i oppgaven er lagt opp til å innhente informantenes kompetanse og erfaringer for å svare på hvordan politiet kan arbeide og hvilke tiltak og virkemidler politiet kan benytte, ønsket jeg at informantene skulle svare fritt og være kreative i sine svar. Dermed mener jeg at et samtalebasert intervju hvor responsen til informanten i stor grad styrte utviklingen av intervjuet, var den riktige måten å innhente datamaterialet på. Det understrekes at selv om jeg som intervjuer var passiv og lyttende, var jeg bevisst på at informantene kom med opplysninger som var relevant opp mot problemstillingen og at de ble stilt de samme spørsmålene.

3.2.3 Analytisk tilnærming

Analysen foregikk ved at jeg leste grundig gjennom transkriberingene av intervjuene flere ganger for å danne meg et inntrykk av innholdet og de ulike temaene informantene presenterte. Deretter trakk jeg ut de opplysningene jeg mener er av relevans for oppgavens problemstilling. Videre reduserte jeg mengden av materialet for å skaffe meg en oversikt, og gjøre det lettere å sammenligne relevante tema og opplysninger fra de forskjellige intervjuene. Etter at jeg hadde trukket ut essensen fra hvert enkelt intervju var det naturlig å se på mulighetene dette gav meg opp mot oppgavens problemstilling og diskusjon. Denne metoden hentet jeg fra Tjora (2021, s. 218) som beskriver en stegvis-deduktiv induktiv (SDI) strategi for å analysere kvalitative data som reduserer kompleksiteten. En må ekstrahere essensen i det empiriske materialet, redusere mengden av materialet og tilrettelegge for idégenerering med utgangspunkt i detaljer i empirien.

I praksis skrev jeg ned relevante opplysninger fra hvert intervju i et notat hvor jeg sorterte opplysningene under hvert tema. Slik fikk jeg god oversikt over hva hver enkelt informant bidro med. Dette hjalp med å holde god kontroll over datamaterialet. Samtidig var dette nyttig for å se datamaterialet opp mot underproblemstillingene og den overordnede problemstilling.

3.2.4 Presentasjon av datamaterialet

Informantene refereres til som informant politiadvokat, informant politispesialist, informant politileder, informant forebygger og informant etterforsker i oppgaven. Dette mener jeg er av betydning for å se bakgrunnen og kompetansen til informantene opp mot hvilke opplysninger de bidro med i intervjuene. Da jeg har et utvalg av informanter med forskjellig kompetanse og ansvarsområder vil det også være av interesse å se om informantene kan ha forskjellige oppfatninger og synspunkter om hvordan politiet bør arbeide opp mot trusselsutøver av æresrelatert vold.

Det er gjort små endringer i sitatene som presenteres fra informantene. Ord som «da», «joda» og «liksom» er fjernet. Påbegynte og ufullstendige setninger er også fjernet. I tillegg har jeg gjort mindre endringer på setningsoppbygningen på enkelte sitat. Dette er gjort for å gjøre presentasjonen av datamaterialet lettleselig, og for å ivareta informantene.

3.3 Kvalitet i forskningen

For å vurdere kvaliteten på forskning er det ofte tre kriterier som benyttes. Dette er reliabilitet, validitet og generaliserbarhet (Tjora, 2021, s. 259).

3.3.1 Reliabilitet

Ifølge Thagaard (2009, s. 190) handler reliabilitet om påliteligheten til forskningen. Ringdal (2018, s. 103) viser til at reliabilitet betyr at gjentatte målinger med samme instrument gir samme resultat. Reliabilitet blir dermed en forutsetning for validitet. Tjora (2021, s. 259) skriver at pålitelighet også handler om intern logikk eller sammenheng gjennom forskningsprosjektet. Ringdal viser videre til at undersøkelsen ikke bør ha målefeil da det kan føre til galt resultat. Likevel vil det alltid være noe målefeil tilstede. Informanter kan huske feil, og det kan gjøres feil for eksempel ved transkribering av intervjuene (Ringdal, 2018, s. 103).

I dette forskningsprosjektet ble intervjuene tatt opp på lyd og transkribert i sin helhet kort tid etter gjennomført intervju. Lydopptakene gav meg muligheten til å høre gjennom intervjuene flere ganger dersom noe skulle være uklart. Samtidig ble den samme intervjuguiden benyttet i alle intervjuene, og informantene ble stilt spørsmålene på samme måte. Datamaterialet fra samtlige av intervjuene ble også analysert med samme metodikk.

3.3.2 Validitet

Validitet omtales også som gyldighet og går ut på om det foreligger en logisk sammenheng mellom forskningsprosjektets utforming og funn, og de spørsmål man ønsker å svare på.

Dermed handler validitet om funnene til forskningsprosjektet faktisk er svar på de spørsmålene vi stiller (Tjora, 2021, s. 259-260). God validitet innebærer også en tydelig redegjørelse av metodebruken i forskningsprosjektet (Thagaard, 2009, s. 190).

Som tidligere nevnt i metodekapittelet har jeg argumentert for at et kvalitativt forskningsdesign med intervjuer av nøkkelinformanter er den mest egnede metoden for å svare på problemstillingen. Dermed vil jeg argumentere for at jeg har innhentet et datamateriale med god validitet. Æresrelatert vold er etter min erfaring ikke et felt folk flest har god kjennskap til. For å innhente valide data, så jeg det dermed som helt nødvendig å benytte meg av intervju av nøkkelinformanter. Da samtlige av informantene også har en stilling i politiet hvor æresrelatert vold er en del av arbeidshverdagen deres, er det sannsynlig at de er oppdatert på de ulike virkemidler og tiltak politiet kan bruke i innsatsen mot denne voldstypen.

3.3.3 Generaliserbarhet

Generalisering betyr allmengjøring (Store norske leksikon, 2021). Tjora (2021, s. 267) viser til at generalisering er en målsetning for det meste av samfunnsforskningen. Konseptuell generalisering omhandler at man gjennom kvalitativ forskning kan finne frem til teorier, typologier og konsepter som vil kunne ha relevans for andre tilfeller enn de som er undersøkt i det aktuelle forskningsprosjektet. Dette støttes av Thagaard (2009, s. 190) som skriver at forskningsprosjektet kan ha betydning og relevans utover det aktuelle prosjekt, selv om et mindre utvalg informanter innebærer at funnene ikke kan generaliseres.

Da dette forskningsprosjektet bygger på kompetansen og erfaringen til et lite utvalg informanter kan funnene neppe generaliseres. Likevel mener jeg at funnene og konklusjonene absolutt vil ha relevans og en overføringsverdi opp mot politiets innsats mot æresrelatert vold.

3.3.4 Etske betraktninger

De grunnleggende moralnormer for samfunnsvitenskapelig praksis er forskningsetikk. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskapelig og humaniora, juss og teologi (NESH) viser til seks viktige tema i retningslinjene for forskningsetikk; forskning, samfunn og etikk, hensyn til personer, hensyn til grupper og institusjoner, forskersamfunnet, oppdragsforskning og forskningsformidling (Ringdal, 2018, s. 59).

Forskeren pålegges å følge anerkjente forskningsetiske normer som omhandler at refleksjon og redegjørelse for hvordan egne verdier og holdninger kan påvirke forskningsprosessen. Forskeren skal ha med seg grunnleggende respekt for menneskeverdet inn i forskningen. Dette innebærer at det må stilles krav til forskningen for å sikre deltagerne frihet,

selvbestemmelse og selvbeskyttelse mot skade. Dette skal trygge privatliv og familie. Forskningsprosjekt som involverer personer krever dermed deltagerens frie og informerte samtykke. Dette innebærer at det ikke skal legges press på deltagerne, og de skal informeres om at dersom de avslår deltagelse skal dette ikke innebære negative konsekvenser for dem. Deltagerne skal også få tilstrekkelig med informasjon om prosjektets formål, hva slags informasjon skal innhentes, hvem skal ha tilgang til informasjonen, hvordan resultatene skal brukes og om følgene av en deltagelse i forskningsprosjektet. Deltagerne må opplyses om at det er frivillig å delta. Denne informasjonen må gis til potensielle deltagere på en nøytral og positiv måte. Forskeren skal også ta hensyn til kravet om konfidensialitet som innebærer at innsamlede opplysninger om personlige forhold skal behandles konfidensielt og fortrolig. Videre er forskeren ansvarlig for å unngå at deltagerne utsettes for alvorlig skade eller andre urimelige belastninger som følge av forskningen (Ringdal, 2018, s. 59-61).

I dette forskningsprosjektet fikk informantene oversendt et informasjonsskriv (vedlegg 1) som oppfyller kravene Ringstad peker på over. Forskningsprosjektet ble meldt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD) som godkjente prosjektet. Det følger også av Ringdal (2018, s. 58) at samfunnsvitenskapelige undersøkelser normalt ikke medfører særlig dramatiske konsekvenser for deltagere og informanter, men at spørsmålet om misbruk av identifiserbare opplysninger også er viktig i samfunnsvitenskapen. Dette forskningsprosjektet medfører ikke negative konsekvenser i form av skade eller urimelige belastninger for deltagerne, og opplysningene som er innhentet er håndtert i samsvar med personvernregelverket. Oppgaven nevner ikke informantene med navn, og opplysningene informantene har oppgitt er anonymisert til en slik grad at informantene ikke skal kunne identifiseres eller gjenkjennes. Jeg vil argumentere for at de forskningsetiske retningslinjene er fulgt i denne oppgaven.

3.4 utfordringer med gjennomføring av forskningsprosjektet

3.4.1 Mangel på litteratur og teori

En utfordring med dette forskningsprosjektet var at det foreligger lite litteratur og forskning når det kommer til politiets arbeid opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold. Internasjonalt finnes det en del forskning på temaet, men det er politiarbeid i norsk kontekst som er av interesse for denne oppgaven.

Jeg har også det inntrykk av at de fleste politidistrikt i Norge ikke sitter på tilstrekkelig kompetanse på dette feltet, og dermed heller ikke har satt arbeidet opp mot trusselutøver i

system. Det er også begrenset med styringsdokument, retningslinjer og instruksjoner for hvordan politiet skal jobbe opp mot utøver av denne voldstypen.

Selv om det er en mangel på direkte relevant litteratur og teori, ser jeg ikke på dette som en svakhet med oppgaven, heller som en mulighet for å bringe frem ny kunnskap gjennom innhenting av datamaterialet. Dermed vil datamaterialet som innhentes samt analysen av denne dette være av stor betydning for besvarelsen av problemstillingen.

3.4.2 Covid-19 og intervjuer

Covid-19 medførte ikke andre utfordringer for dette forskningsprosjektet enn at jeg, av hensyn til smittevern, valgte å gjøre intervjuene over telefon og videolink fremfor ansikt til ansikt. Jeg vurderte det slik at intervjuene ville medføre tilnærmet samme resultatet selv om de ble gjennomført over telefon og videolink.

3.5 Oppsummering

Oppgaven har et kvalitativt forskningsdesign og baserer seg på et datamateriale innhentet gjennom metoden samtalebaserte intervjuer. Informantene er som tidligere nevnt politiansatte med svært høy kompetanse på æresrelatert vold. Datamaterialet som er innhentet vurderes som egnet til å gi gode og konkrete svar på problemstillingene. Selv om ikke oppgavens funn kan generaliseres, vil jeg argumentere for at funnene vil ha overføringsverdi til politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold.

4.0 Resultater

4.1 Introduksjon

I dette kapittelet kommer jeg til å presentere datamaterialet som er innhentet gjennom intervjuene. Intervjuene er gjennomført med utgangspunkt i oppgavens følgende underproblemstillinger:

- Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?
- Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?
- Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

4.2 Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

Det er gjennomgående i funnene til oppgaven at politiet står overfor en rekke utfordringer når det kommer til trusselutøver av denne type vold. Utfordringene som presenteres knyttes i stor grad til mangel på kompetanse og fenomenforståelse opp mot æresrelatert vold. Videre viser funnene til at patriarkalske og kollektivistiske familiestrukturer også medfører en rekke utfordringer for politiet.

4.2.1 Mangelfull kompetanse og dårlig avdekking av æresrelatert vold

Her kommer jeg til å presentere funn som tilsier at kompetansen er mangelfull og personavhengig, og at politiet ikke er i stand til å avdekke æresrelatert vold i tilstrekkelig grad. Informant politiadvokat forteller:

Det er enkeltpersoner som har opparbeidet seg en del kompetanse fra saker, men politiet som sådan tenker jeg ennå ikke har tatt dette temaet her fullt innover seg og jeg tenker at kompetansen fortsatt er ganske mangelfull dessverre.

Informant politileder understreker:

Det går på hele linjen dette med at det ikke er tilstrekkelig med kompetanse eller kunnskap.

Informantene viser til at de jevnlig kontaktes av andre politidistrikt som trenger rådgivning for hvordan de skal håndtere disse sakene. Informant forebygger forteller:

Vi får jevnlig henvendelser fra andre distrikt som gjelder tvangsekteskap og æresrelatert vold, der det råder usikkerhet om hvordan sakene skal håndteres, og hvordan risikobildet skal analyseres. I noen deler av landet har man lite mengdetrening i slike saker, og det foreligger et behov for veiledning.

Noen av informantene forteller at politiet i flere tilfeller ikke har klart å avdekke at saker dreier seg om æresrelatert vold. Informant politiadvokat forteller:

Jeg har sett saker hvor det er relativt klare tegn på hva det handler om også ser man ikke det.

Dette underbygges av informant politispesialist som forteller:

Vi har mange eksempler på at ordensavdelingene har vært inne i familiene i forbindelse med husbråk og ikke har forstått at datteren i huset har blitt straffet for å ha kjæreste eller annen atferd som familien ikke har vært fornøyd med. Dette har først kommet frem senere fra skole, helsesøster eller andre om hva som egentlig har foregått.

Informant politispesialist viser her til at de operative politipatruljene ved flere anledninger ikke har forstått at det har pågått æresrelatert vold i familier. Informant etterforsker underbygger erfaringene til de øvrige informantene og forteller om en «snever» etterforskning. Informant etterforsker forteller:

Jeg tror ikke vi har nok kunnskap om det. Jeg tror at mange saker blir snevert etterforsket, og man avskjærer til en enkel kroppskrenkelse, trussel eller plagsom atferd. Ikke belyser og går godt nok i dybden. Der man ikke klarer å forebygge nye hendelser i tilstrekkelig grad heller. Jeg tror det er en viss fare for at man overser potensialet i mange saker der ære gjør seg gjeldende.

Videre er informant etterforsker bekymret over mangelfull kunnskap om risikofaktorer og markører på æresrelatert vold. Informanten peker også på utfordringer med å identifisere denne voldstypen:

Jeg er redd for at politiet ikke har tilstrekkelig med kunnskaper om risikofaktorer og markører på æresrelatert vold. Den største utfordringen er kanskje å identifisere at det er noe som må etterforskes og ha kunnskap i alle ledd i politiet.

Flere av informantene forteller at det er enkeltpersoner i politiet som har opparbeidet seg mye kunnskap og kompetanse om æresrelatert vold, men på generell basis er kompetansen og fenomenforståelsen mangelfull. Informantene viser også til at politiet i mange tilfeller ikke er i stand til å avdekke denne volden, selv om det er åpenbart at volden er relatert til familiens ære. Dermed fremheves mangelfull og personavhengig kompetanse og dårlig avdekking som utfordringer politiet har i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold.

4.2.2 Flere potensielle trusselutøvere

Under dette punktet kommer jeg til å presentere funn som tyder på at det kan være flere potensielle trusselutøvere i saker som omhandler æresrelatert vold. Informant politiadvokat forteller:

Det kan være en æresrelatert konflikt hvor store deler av familien er involvert. Det kan være flere fornærmede og ikke minst flere gjerningspersoner. Det kan være mye større saker enn det man ser og da går man glipp av ganske mye.

Informant politispesialist underbygger dette og forteller:

Enkelte storfamilier blander seg direkte inn. Enten kommer reisende til landet eller at de har andre familiemedlemmer her som prøver å involvere seg i sakene. Her har du store nettverk hvor det er mange potensielle trusselutøvere.

Informant politispesialist forteller videre:

Hvis det foreligger en trussel så er vi obs på brødre og fettere. Fordi det er sjeldent far er trusselutøver selv, da det kan være delegert til de yngre i familien.

Flere av informantene forteller at store deler av familien kan være involvert i slike saker. Her er det store nettverk med mange potensielle trusselutøvere. Ansvar for å utøve den æresrelaterte volden kan delegeres til andre familiemedlemmer. Dermed vil muligheten for at det kan være flere trusselutøvere være å anse som en annen utfordring for politiets arbeid opp mot utøver. Dette ser ut til å henge tett sammen med det flere av informantene forteller om familiebeslutninger, press og represalier.

4.2.3 Familiebeslutninger, press og represalier

Her kommer jeg til å presentere funn som peker i retning av at familiebeslutninger, press og represalier er en utfordring for politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold. Informant politiadvokat forteller:

Dette er familiebeslutninger. Det er kollektivistiske familier som gjerne er veldig toppstyrte så det kan sitte en eldre onkel eller farfar i familiens opprinnelsesland som i stor grad styrer hva den enkelte skal si, og absolutt ikke skal si.

Informant politiadvokat viser til en konkret sak for et eksempel på en slik familiebeslutning:

Familien var veldig opptatt av at denne familiefaren var en svak person som ikke hadde kontroll på egen familie. Familien gikk da på hans sønn på 16 år og mer eller mindre gjorde han til familieoverhodet for den kjernefamilien.

Informant politiadvokat forteller videre:

Her er det en æreskultur hvor det stilles så strenge krav fra maktpersoner i familien, at familiene føyer seg i stor grad.

Informant politispesialist støtter opp om dette:

Kjernefamilien i seg selv tørr ikke sette seg opp mot storfamilien fordi det kan medføre at de blir utstøtt og kanskje mister eiendommer i opprinnelseslandet. Veldig mange av dem har det. At det får økonomiske konsekvenser for dem. Eller at de blir erstatningspliktige på en måte.

Informant politileder viser også til en konkret sak hvor de benyttet kommunikasjonskontroll for å vise at beslutninger gjerne tas i opprinnelseslandet i disse sakene:

Vi fikk inngående informasjon om hvordan dette systemet fungerte og hvor kort linjen var fra (Norge) til (opprinnelseslandet) der onkelen styrte, og det var ingen tvil om at ordren var at hun skulle drepes.

Flere av informantene peker på at de trusselutsatte kan bli utsatt for et voldsomt press fra øvrig familie. Dermed kan det være utfordrende å gjennomføre politiavhør. Informant politiadvokat forteller:

Jeg tror mange ikke vil forklare seg. Noe av det som også går igjen er at de kan forklare seg ganske greit i første avhør også vil de stenge av etter det. Det er heller ikke uvanlig. Det kan være flere årsaker til at de gjør det. Enten er det opplevelsen de har med selve avhøret, men det kan også være den reaksjonen de får fra familien fordi det kan være et ganske voldsomt press på å ikke å fortelle noe. Det ligge sterke represalier bak det å snakke med politiet.

Informant politispesialist beskriver videre hvordan ulike interesser innad i kjernefamilien også spiller inn på hvordan de utsatte skal oppføre seg, selv om faren kan ha liberale holdninger:

Far kan si at hadde det vært opp til han så skulle jenta få lov til å gjøre som hun vil, men kan møte motgang fra fra moren. Familien hennes vil ikke tillate det fordi de skal ha en fetter til Norge. Eller at far vil tillate at jenta går på dans eller svømming mens mor vil ikke tillate det. I andre familier så kan det være at det er storebror som skal ha seg frabedt dette på grunn av anseelse i hans miljø dersom søsteren tillates å gjøre for mye.

Informant etterforsker viser også til at storfamilien utøver et press, og at det for mange er vanskelig å velge bort familien:

Alle partene i saken står i et stort krysspress. De må velge mellom ulike verdier som ikke er forenlige. Det å være ærlig med politiet og samarbeide og beskytte den som er trusselutsatt, kan på den ene siden være i veldig motstrid med hensynet til storfamilien og familiens ære. De må kanskje ta et standpunkt der de må velge det ene eller det andre, og det kan nok være vanskelig for mange. Spesielt der storfamilien utøver et aktivt press på for eksempel potensielle vitner i saken. Så i praksis så vil det nok for mange kanskje være vanskelig å velge bort familien.

Flere av informantene peker at på det kan være eldre i storfamilien som har beslutningsmyndigheten og i stor grad bestemmer hva de ulike familiemedlemmene skal gjøre. Storfamilieene involverer heller ikke det offentlige ved konflikter, men gjør opp seg imellom. Flere av informantene forteller at press og frykt for represalier fra familien setter de trusselutsatte i et krysspress hvor det er vanskelig å velge bort familien. Dermed trekkes dette frem som utfordringer for politiets arbeid opp mot æresrelatert vold.

4.2.4 Æreskultur og familieinnvandring

Her kommer jeg til å presentere funn som tilsier at æreskultur og familieinnvandring også medfører utfordringer for politiet. Noen av informantene forteller at æreskulturen i enkelte familier kan være så sterk at hensynet til familien overgår alt annet. Informant politiadvokat forteller:

Hensynet til familien teller så mye mer enn hensynet til politiet og myndigheter. Det ser man jo i æresdrapssaker i Europa hvor man ikke har noe problem med å ta straffen for et æresdrap så lenge man gjennom drapet har klart å vaske familiens ære ren igjen.

Æreskulturen står så mye sterkere. Det er viktigere å fremstå sterk innad i familiegruppen enn det er å unngå politiet på mange måter.

Informant politileder støtter opp om at viljen til å gjennomføre handlingen kan være stor siden den aktuelle familien kan ha tapt så mye. Informanten viser til en konkret drapssak som eksempel og forteller:

Det var så gjennomført at hun skulle dø. Det er så massivt. Så viljen til å gjennomføre handlingen er så stor fordi de har tapt så mye. At et menneskeliv betyr ingenting.

Noen av informantene forteller videre at kulturen opprettholdes ved at familiene hele tiden får tilført familiemedlemmer fra opprinnelseslandene gjennom familieinnvandring og henteekteskap. Henteekteskap defineres i Det norske akademis ordbok (Naob.no, 2021) som et ekteskap hvor en person med innvandrerbakgrunn henter sin ektefelle fra deres opprinnelsesland. Informantene forklarer at disse bærer med seg opprinnelseslandets tradisjoner og kulturer friskt i minne. Dermed understreker noen av informantene at opprinnelseslandets kultur bevares selv om familien bor i Norge. Informant politiadvokat forteller:

Gjennom familieinnvandring får de hele tiden påfyll med nye familiemedlemmer som er første generasjon. De vil ha med seg et syn på politiet, et syn på hva som er rett og galt som vil være preget av hva som er gjeldende i opprinnelseslandet sitt.

Informant politispesialist viser til at henteekteskap bidrar til å nullstille kultur:

Jeg tror ikke vi skal ha for store forhåpninger med å endre de atferdsmønstrene, fordi det som skjer er at det blir så mange henteekteskap som nullstiller kulturen. Særlig de guttene som kommer hit fra de landene har med seg den kulturen i kofferten og fortsetter å leve etter den, og gifter bort sine barn etter samme måte.

Noen av informantene peker dermed på at æreskulturer kan være så sterke at hensynet til familie overgår hensynet til politiet og andre myndigheter. Denne kulturen opprettholdes gjennom familieinnvandring og henteekteskap. Informant politispesialist viser til at dette gjør det utfordrende å endre atferden til trusselutøvere av æresrelatert vold. Dermed er sterke æreskulturer utvilsomt å regne som en utfordring politiet har i arbeidet opp mot æresrelatert vold. Jeg tolker informantene dithen at så ekstreme æreskulturer som er beskrevet over ikke er

vanlige i norsk kontekst, men at ære er av stor betydning for de fleste familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer i Norge.

4.3 Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

I dette delkapittel kommer jeg til å presentere funn som omhandler hvilke virkemidler og tiltak politiet kan benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold.

4.3.1 Etterforskning

Her kommer jeg til å presentere funn som tilsier at etterforskning og straffeforfølgning både kan ha en avskrekkende effekt, og kan bidra til å dempe konfliktnivå og senke trusselnivået i æresrelaterte konflikter. Informant politiadvokat peker på at etterforskning vil være god forebygging og at dette kan dempe konfliktnivået i æresrelaterte konflikter:

Jeg tenker at det å ta enkeltsaker er veldig god forebygging. Jeg tror at politiets tilstedeværelse i disse miljøene og at politiet tar dette på alvor har stor betydning. Dette er familier som ikke nødvendigvis er kriminelle. De har med seg en kulturell ballast som bestemmer at de gjør som de gjør. Og de fleste vil ikke ha noe utestående med politiet. Inngripen i en slik sak vil kunne dempe konfliktnivået. Så jeg tenker det fins gode muligheter for å etterforske de, og jeg tenker at jo mer man gjør det, jo sterkere signal sender man inn i miljøene.

Informant politileder viser også til at de fleste vil være en rettskaffen innbygger, og at politiet tydelig må vise at dette er straffbart, og straffeforfølge:

Min opplevelse er at de fleste vil være en rettskaffen innbygger i Norge og følge norsk lov. Det understreker flere av dem. Men de klarer ikke å se det straffbare i dere tradisjonelle praksis. Så man må forklare at dette faktisk er straffbart. Det er viktig opp mot miljøene at slike saker får følger for å stoppe voldstradisjon. Det er helt klart viktig både på individnivå men også på samfunnsnivå å vise at dette ikke er akseptabelt. Politiets rolle her er viktig. Vi må gjøre det tydelig at det er straffbart, også må vi straffeforfølge.

Informant politiadvokat forteller videre at politiets etterforskning kan ha en individualpreventiv og allmennpreventiv effekt:

Individualpreventivt har man sett tilfeller hvor voldsnivået dempes når politiet kommer på banen. Det vil gjerne være fordi den personen som er utsatt er veldig alene og veldig sårbar i forhold til en stor og sterk familie. Da slekten og familien ser at de utsatte har politiet på sin side, at politiet holder i saken, så kan det virke konfliktdepende. Så jeg tror at politiets tilstedeværelse og etterforskning individualpreventivt har en ganske stor effekt og ikke minst vil en godt gjennomført sak som også blir belyst utad være et veldig sterkt signal i forhold til miljøene. Det er kanskje den beste måten å forebygge på. Dette er saker som er ganske vanskelig å forebygge fordi det gjerne er personer i familiens opprinnelsesland som tar avgjørelser og styrer veldig mye. Så hvis herboende familie kan vise at nå bryr politiet seg mye om slike saker og at de etterforsker så kan det i neste omgang bety at det blir problemer med familieinnvandring osv. De vilt kunne sende et ganske sterkt signal.

Informant politispecialist understreker viktigheten av at æresrelatert vold får konsekvenser:

Det virker når de ser at det blir konsekvenser av handlingene deres, og det er spesielt viktig tidlig i saker. Da er ofte trusselnivået høyt fordi det er da familien er redd for sin ære, og vil prøve å gjenopprette den uten at noen oppdager hva som foregår.

Informant politispecialist forteller også at etterforskning og straffeforfølgning vil kunne ha en dempende effekt på konflikter:

Ja absolutt. Allmennpreventivt også fordi ryktet sprer seg veldig fort i de miljøene vi snakker om her. Bare det at det blir startet etterforskning i en sak på grunnlag av offentlig påtale vil ha en dempende effekt, og når det systematisk blir gjort så vil det selvfølgelig være allmennpreventivt også. Det er ubehagelig for familiene å bli etterforsket. Masse frikjennelser vil ikke være noe positivt, men selve etterforskningen, den er viktig i disse sakene.

Informant politispecialist viser til en tvangsekteskapssak som ble løst ved at ekteskapskontrakten ble innhentet og annullert. Informanten beskriver hvordan dialogen med trusselutøver foregikk:

Jeg skal ha den ekteskapskontrakten slik at vi får annullert den. Så sier han hva kan du gjøre dersom jeg ikke gjør som du sier. Da må jeg ha svaret klart. Da vil du bli anmeldt og

strafferammen er på seks år. I akkurat den saken selv om kontrakten befant seg i Pakistan så fikk jeg den i løpet av fire dager.

Informant politispesialist forteller at i mange saker prøver trusselutøvere å unndra seg straffeansvar idet politiet begynner å straffeforfølge:

Vår erfaring gjennom mange år er at i de sakene hvor politiet går tungt inn så synker trusselnivået betraktelig. Også er det veldig viktig, prøver jeg å fortelle de jentene, at de bidrar til en eventuell straffesak, for det betyr ikke på sikt at de mister helt kontakt med familien.

Informant politispesialist forteller videre at de trusselutsatte ofte er redde for at konsekvensene blir store dersom det tas ut offentlig påtale:

Hvis det blir tatt ut offentlig påtale så er de redd for at det skal få store konsekvenser for dem. Vår erfaring er at det ikke får det. Det blir en måte å stadfeste at samfunnet ikke aksepterer den type handlinger. Og at det også styrker jentas posisjon mer enn hva det gjør henne svakere i disse sakene.

Informant politiadvokat viser også til at etterforskning og straffeforfølgning kan ha stor betydning for eventuelle familieinnvandringsaker:

Det vil kunne sende et ganske sterkt signal. En familie med en straffesak på seg for tvangsekteskap vil ligge betydeligere dårlige an i en etterfølgende familieinnvandrings sak hos UDI.

Gjennom etterforskning har det også har blitt benyttet alternative løsninger som behandling til trusselutøver gjennom Alternativ til vold (ATV) eller at sakene har blitt behandlet i konfliktrådet der man ser at bevisene ikke strekker til. Informant politileder forteller:

Det spørs på tilnærmingen i forhold til overgriper. Jeg har vært med på overgripere som har resignert og forstått alvoret. Hvis avhører var god og tilnærmingen har forståelse for sinnet eller nederlaget, på skammen overfor patriarken så kunne det være at han samtykket til en påtaleunntatelse med vilkår og vilkåret var da å la seg behandle av ATV (Alternativ til vold). Hadde det ikke stoppet der kunne det blitt mer alvorlig.

Informanten forteller videre om behandling av saker i konfliktråd:

Den saken og flere andre saker som vi ser er vanskelige å bevise, har vi kjørt i konfliktrådet, fått partene til å møtes. Jeg har også gjort dette i ungdomsgjenger der de har møtt med foreldrene, blant annet mellom somaliere og tyrkere som endte godt, og med familier hvor det har vært tvangsekteskap. Fått dem til møtes og kommet godt ut av det.

Informantene virker å være positive til at etterforskning og straffeforfølgning i stor grad vil dempe æresrelaterte konflikter og dermed redusere risiko for vold. Likevel forteller flere av informantene at dette i noen tilfeller også kan komplisere trusselbildet. Informant politiadvokat forteller:

Det kan gå begge veier, absolutt. Litt avhengig av hvilket ståsted familien har. Hvis her er en familie som er godt integrert i Norge og som har et ønske om å fortsatt fungere i det norske samfunnet så vil politiets inngripen i mange tilfeller kunne dempe en konflikt. Men i en situasjon hvor en familie får mistanke om at en ung jente forteller ting til politiet. En sånn mistanke kan øke voldsnivået og komplisere trusselbildet betraktelig. Det kommer helt an på den konkrete familien. For å avklare det så må man kjenne til hvordan kollektivistiske æresbaserte familier fungerer.

Informant politiadvokat forteller videre:

Vold og trusler er veldig vanlig også mot ganske unge familiemedlemmer som man mistenker kan komme til å snakke med politiet. Så sikkerhet og etterforskning må gå parallelt. Det er utrolig viktig.

Informant politileder støtter opp om at politiet umiddelbart må tenke på sikkerheten til den utsatte:

Idet hun kommer i kontakt med politiet så er det kjempeviktig å gjennomføre en risikovurdering. Det er jo derfor Patriark (risikovurderingsverktøy for æresrelatert vold) har kommet. Hva står vi ovenfor? Hvilken beskyttelse har hun behov for?

Informant politileder forteller videre at en familie kan tape mye ved å bli etterforsket og straffeforfulgt. Livssituasjonen deres kan forverres, og familien kan tape anseelse hos storfamilien. Informanten forteller:

Far i familien kan bli siktet, varetektsfengslet, senere domfelt, eller frikjent. Eller at saken henlegges da det er vanskelig å skaffe et godt bevisbilde. Konsekvens er at han kanskje mister jobben og ansikt overfor storfamilie.

Noen av informantene er i stor grad enige om at etterforskning og straffeforfølgning vil bidra til å senke trusselnivået i æresrelaterte konflikter. Dette begrunnes med at de utsatte ikke lenger står alene i konflikten mot en stor og mektig familie ved at politiet er involvert. Samtidig vil ikke folk flest ha noe uoppgjort med politiet. Noen av informantene forteller videre at frykten for at politiet skal opprette straffesak og etterforske vil være nok til å dempe konfliktnivået og redusere risiko for æresrelatert vold. Flere av disse familiene kan ha søknader om familieinnvandring og oppholdstillatelse, og en straffesak vil kunne ha negative konsekvenser for dette. Noen av informantene viser til at etterforskning og straffeforfølgning også kan komplisere trusselbildet, og skape problemer for den aktuelle familie. Flere av informantene understrekes at et sikkerhetsarbeid hvor de utsatte ivaretas parallelt med etterforskningen er av høy betydning i disse sakene. Samlet sett tolker jeg informantene dithen at politiet må vise at æresrelatert vold ikke er akseptabelt og at dette må etterforskes og straffeforfølges. Dette vil ha både en individual og allmennpreventiv effekt.

4.3.2 Samspill, dialog og hjelp

Under dette punktet kommer jeg til å presentere funn som omhandler hvordan politiet kan følge opp trusselutøvere, og støtte familier i æresrelaterte konflikter for å redusere risiko for vold. Erfaringene til informant forebygger er at når politiet er koblet på en sak så demper det risiko og truende atferd:

Vår erfaring er at når politiet er koblet på en sak og er tett på, demper det risikobildet og truende adferd. Det er gjennomgående erfaring. Det er ytterst få som ønsker seg negativ oppmerksomhet fra politiet. Vi erfarer at trusselutøvere holder lav profil når de vet vi følger med. Vi presiserer at vi følger med og monitorerer situasjonen og trusselbildet, uansett utfall av en eventuell straffesak. Vi ser at det har en regulerende effekt.

Informant forebygger forteller om viktigheten av å opprette en kontakt og dialog med familien ved konflikter hvor unge voksne har hatt det så vanskelig hjemme at de velger å rømme og oppsøke hjelp utenfra:

Vi erfarer at det er en uheldig løsning å fjerne en person fra hjemmet uten noen forklaring til familien. Familien blir sittende med en opplevelse av panikk, og det oppstår en krisesituasjon. Vi erfarer at unge voksne i denne gruppen ofte har hatt en langvarig sviktende kommunikasjon med foreldrene, og det at et familiemedlem har hatt det så vanskelig at de velger å "rømme" og oppsøke hjelp utenfra kommer som et sjokk på foreldrene. Jeg tenker det er veldig viktig at hjelpeapparatet, og kanskje først og fremst politiet, tar en telefon til familien og gir de den informasjonen som den unge synes er greit, i alle fall trygge familien på at ungdommen deres er i sikkerhet, har mat og penger og folk rundt dem som tar vare på dem. Og videre at det ikke er noen grunn til å bekymre seg. Vi formidler at vi skal komme tilbake til familien hvis det er ny informasjon og gir direktenummer til oss. Det er viktig å dempe panikken som kan oppstå i familien. Det kan oppstå spekulasjoner, rykter og panikk, som gir et behov for å agere. Familier vi har befattning med tenker" vi må få den ungen tilbake før naboene reagerer og noen spør". Ved å gi familien adekvat informasjon kan man unngå en fiendtlig innstilling til hjelpeapparatet, og man kan kanskje få til en informasjonsflyt der politiet er et mellomledd mellom den unge og familien. Dette gjør det lettere å gjenopprette en trygg god kontakt etterhvert.

Samarbeid og dialog med familien kan forhindre ryktespredning og holde konflikten innad i familien. Informant forebygger forteller videre:

Æresbegrepet er det ikke alle kjenner seg igjen i. Men rykter, hva folk sier i moskeen, er alltid et tema. Hvem er det som snakker? Når det er unge som har flyttet ut og det er en akutt krisesituasjon, er det som regel slik at vi spør hva historien de gir ut til omgangskretsen er. Hva sier dere til bekjente og slekt som ringer? Har dere et felles svar på hvorfor familiemedlemmet har flyttet ut? Alle synes det er greit med den felles historien. Som regel er det at den utsatte har kommet inn på en skole. Dette kjøper naboer og folk i moskeen, og da roer det seg veldig med de ryktene. Det er ryktene som er farlige. Så lenge det ikke går rykter og spekulasjoner, og folk roer seg med en eller annen historie så er det egentlig ikke fare på ferde. Jo flere utenfor hjemmet som bryr seg og spekulerer, jo verre blir det. Så denne felles historien er veldig viktig. Hva sier familien til folk som spør.

Informant forebygger viser til en konkret sak hvor det etter anmodning fra den utsatte ble tatt en telefon til familien:

Det var det en jente som på eget initiativ ville flytte hjemmefra men klarte ikke å ta den praten med foreldrene. Ingenting tilsa at noen ville angripe henne. Men om politiet kunne ta denne praten med foreldrene. At hun nå hadde flyttet ut, var i trygghet og at ingen i familien skulle ikke ta kontakt osv. Jeg er så heldig at jeg kan si til familien hvis dere ikke hører nå på hva jeg sier så må vi vurdere å ilegge et besøksforbud. Jeg vet at jeg har støtte i våre jurister og våre etterforskningsledere på å iverksette beskyttelsestiltak for å forebygge kriminalitet og trakkasserering i nære relasjoner.

Informant forebygger forteller deretter at det arbeides med å skaffe trusselutøver hjelp og rettigheter hos NAV. I tillegg tilbys det samtaler med helsefaglig personell. Informanten forteller:

(...) å sørge for at trusselutøver får rettigheter hos NAV og at de får et annet sted å bo. En veldig høy andel av de vi kaller trusselutøvere, eller mistenkte, i familievoldssaker, får oppfølging hos klinikere hos oss. Vi jobber i tospann, politiansatt og helsefaglig personell. Personer kan få oppfølging fra et par måneder til mange år, avhengig av situasjonen. Vi har mange trusselutøvere som går hos oss til jevnlig samtaler. De får hjelp på lik linje med alle andre til det de har behov for. Det kan være økonomisk hjelp, hjelp opp mot bolig, henvisning til behandling og praktiske ting. Vi er litt sånn flyttebyrå her, med eiendeler som skal frem til og tilbake.

Informant forebygger viser til gode erfaringer med dette arbeidet og peker på at det er ytterst få som ønsker å være voldsutøver. Mange trenger hjelp til diverse for å unngå å velge vold som en løsning. Informanten forteller videre om erfaringer hvor foreldrene har bestemt seg for å endre oppdragelsen:

Unge folk har sagt til oss, som vi har hatt lang oppfølging på at foreldrene har bestemt seg for at dette kan de ikke drive med og de har lovet at yngre søsken skal få velge selv. Det er ikke nødvendigvis slik at vi klarer å få foreldre til å forstå at deres praksis og tradisjoner bryter med menneskers grunnleggende rett til å leve et fritt liv, men de skjønner at dette ikke blir bra. Det blir bare masse pes fra politiet. Det har vi hørt mange ganger at det bare blir mye stress med politiet som ringer hele tiden så de orker ikke å tvangsgifte de andre barna.

Informant forebygger understreker at det er en lang vei å gå for å endre holdninger, men at håpet som oftest er å endre atferden. Informant politileder forteller om erfaringer hvor det er samarbeidet med kjernefamilien for å støtte og hjelpe dem opp mot storfamilien. Både i etterforskningssporet og det forebyggende sporet har man sendt brev og beskjeder til storfamilie i opprinnelseslandet. Dette har bidratt til å dempe konfliktnivået. Informanten forteller:

Jeg har sagt at det er mulig å ta en nødløgn. Å si at jenta er helsemessig svak, eller vi må utsette fordi hun skal ta utdanning. Også er det faktisk straffbart i Norge å tvinge noen til ekteskap, og da har jeg skrevet en bekreftelse med masse stempel som de har sendt til øverste patriark i opprinnelseslandet, og det har fungert.

Informant politileder forteller at dette har styrket familiene til å stå i konflikten:

Har hjulpet dem på en måte. Det er en forklaring på en stor konflikt, eller problem som kan bli en stor konflikt som da blir dempet med at de må forholde seg til norsk lov. Så vi må styrke de til å stå i det.

Informant politispesialist forteller at kjernefamilien kan bruke politiets etterforskning og straffeforfølgning til å verne om den trusselutsatte:

De får en unnskyldning å bruke overfor storfamilie. De kan peke på politiet. Fordi at mange fedre har sagt at hadde det vært opp til de så kunne døtrene giftet seg med hvem som helst, men deres familie i Pakistan eller andre steder forlanger å få en eller to døtre for gifte seg med sine fettere. Men hvis politiet går inn og straffeforfølger osv, så kan de peke på at de ikke kan gjøre det for da vil det og det skje. Fordi de i seg selv ikke tørr sette seg opp mot storfamilien. Det kan medføre til at de blir utstøtt og kanskje mister eiendommer i opprinnelseslandet. Veldig mange av dem har det. De kan bruke politiets etterforskning som en grunn for å verne om jenta fra storfamilien.

Informant politiadvokat forteller at flere familiemedlemmer kan ha interesse av at politiet griper inn:

Det kan være brødre som får i oppdrag å være voktere overfor sine egne søstre for eksempel. De vil nok være mottakelige for hjelp på ulike måter, og mange vil også ha interesse av at politiet faktisk tar tak i saken for at de selv skal kunne slippe å være en voldsutøver på vegne av familien. Det har jeg erfart fra konkrete saker.

Som tidligere presentert viste informant politiadvokat til en familiefar som ble overstyrt av storfamilien som gjorde hans sønn til familiens overhode fordi de mente han var for svak. Denne familiefaren ønsket hjelp til å slippe å utøve kontroll på egen datter. Informanten forteller:

Far ble da helt spilt ut, og han ville da ha hjelp til å på en måte motstå egen familie for å drive kontroll på egen datter. Så han ville at barnevernstjenesten skulle overta ansvaret for begge ungene forutsatt at de ble holdt fra hverandre. Han ville vært en potensiell typisk voldsutøver mot egen datter. Det var det som var familiens plan. Kontakten med politiet og røde kors gjorde at man klarte å finne en annen løsning på det.

Informant forebygger forteller at det arbeides med å følge med på trusselutøver og monitorere trusselbildet selv om en eventuell straffesak henlegges. Dette presiseres overfor utøver og det har en regulerende effekt. Informanten viser til at en tidlig dialog med familier i æresrelaterte konflikter, hvor man gir dem nødvendig informasjon, kan dempe panikk og forhindre ryktespredning. Jeg tolker informanten slik at dette bidrar til å holde konflikten innad i familiene, hvilket medfører at trusselbildet ikke kompliseres ytterligere. Informant forebygger forteller også at det arbeides med å hjelpe utøverne til å få dekket basisbehov som bolig og økonomi. Videre forteller flere av informantene at kjernefamilier kan bruke politiets involvering til å slippe å utøve vold på vegne av storfamilien. Politiet kan med andre ord støtte og hjelpe familier i konflikter hvor det gjerne utøves press om at de må utøve æresrelatert vold. Informant politileder viser til at det er sendt brev til øverste patriark i opprinnelseslandet som et eksempel på dette. Dermed fremkommer det at oppfølging med hjelp til trusselutøvere, dialog og støtte til familier som står i æresrelaterte konflikter er virkemidler og tiltak politiet kan benytte seg av opp mot utøvere av denne type vold.

4.3.3 Skjult etterforskning

Her kommer jeg til å presentere funn som tilsier at enkelte skjulte etterforskningsmetoder kan gi innsikt i hva som skjer innad i familiene som står i æresrelaterte konflikter. Informant politileder forteller:

Å se kommunikasjon både på telefon og via sosiale medier, er gull verdt for å vite hva som skjer. Så jeg tenker at å være forberedt, kartlegging, analysering av storfamilien, forbindelseslinjen er helt avgjørende. Ellers kan en fort komme på etterskudd, det kan eskalere, og det kan skje en ny alvorlig hendelse, som man ikke har kontroll over fordi at

viljen til skade er så stor, og skammen er så stor. Det er det som kjennetegner dette med ære eller brutt ære.

Informant politileder viser til en konkret sak for å vise at en kommunikasjonskontroll avdekket kommunikasjon fra Norge til opprinnelseslandet hvor det var en onkel som tok beslutningene. Informanten forteller:

(...) til å bruke den bestemmelsen for da var det jo bare 6 års strafferamme til å iverksette en KK (kommunikasjonskontroll) og det gjorde jo at vi fikk inngående informasjon om hvordan dette systemet fungerte og hvor kort linjen var fra (Norge) til (opprinnelseslandet) der det var onkelen som styrte, og det var ingen tvil om at ordren var at hun skulle drepes.

Informant etterforsker trekker også frem betydningen av skjult etterforskning:

Man kan for eksempel avdekke om det er en eller flere trusselutøvere, om det foregår et samarbeid innad i storfamilien for eksempel. Om det er konkret planlegging av, eller fordeling av oppgaver og ansvar. Man kan få et inntrykk av hvem det er som tar beslutningene. Det trenger ikke være den samme som faktisk utøver vold. Sånn at man kan få et større blikk på helheten. Og selvfølgelig kunne skaffe bevis.

Informantene peker på at bruk av skjulte etterforskningsmetoder kan være nyttig for å skaffe seg innsikt i hva som foregår innad i familiene. På denne måten kan en innhente informasjon om hvem som tar beslutningene, om noe planlegges og om det er flere trusselutøvere. Dermed beskriver informantene et virkemiddel som kan tilføre politiet informasjon som kan være av stor betydning for å redusere risiko for æresrelatert vold.

4.4 Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

4.4.1 Kompetanseheving og bistandsorgan

Under dette punktet kommer jeg til å presentere funn som tilsier at kompetanseheving og et bistandsorgan vil styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold. Informant politiadvokat forteller:

Et viktig signal vil være at barnevern, skole og politi ser hva som skjer, og ikke minst forstår hva som foregår. Dersom dette får lov til å eksistere i sin egen boble fordi ingen bryr seg. Da tror jeg problemet kan få fortsette ganske uhemmet.

Informanten understreker at hvis politiet viser at de forstår hva som skjer i æresrelaterte konflikter vil det gi et enormt fortrinn. Informanten forteller at forståelsen er sentral for å identifisere rollene familiemedlemmene har i en æreskultur:

Politiet må forstå mekanismene i de store familiene, og forstå hvilken rolle de forskjellige familiemedlemmene har i en æreskultur.

Informant politileder forteller at man må ha den rette tilnærmelsen til de utsatte for å få en forklaring og forstå den aktuelle trussel. Informant politileder forteller:

Man kan bare glemme å få et ord hvis man ikke forstår og har den rette tilnærmingen.

Videre peker informant politileder på behovet for kompetanse i politiets førstelinjer for å forstå trusselbildet:

Det er der de skal være flinke i førstelinjeren, patrulje og FSI (felles straffesaksinntak), og forstå hva som ligger i dette. En trussel er ikke bare en trussel.

Informant politileder forteller deretter om en drapsetterforskning hvor kompetanse og forståelse var sentralt for oppfølgingen av familien og oppklaringen av saken:

(...) kunnskap og forståelse for hva familien stod overfor var helt avgjørende for oppklaringen av den saken. Kulturforståelse og å spille på lag med dem.

Påtalejurister trenger også kompetanseheving på dette feltet. Informant politispesialist forteller:

Det er ikke bare polititjenestepersoner som trenger en kompetanseheving. Fordi jeg får mange telefoner fra etterforskere rundt i landet som er frustrert over jurister, som ikke har fenomenforståelse. Som ikke skjønner det med æresrelaterte konsekvenser.

Informant politispesialist fortelle videre at straffesaker henlegges på grunn av manglende kompetanse blant påtalejurister:

(...) henlegger saker som er ganske åpenbare. Fordi de mangler kompetanse på dette.

I forbindelse med behov for kompetanse i alle ledd i politiet, forteller noen av informantene at politiet også har behov for et bistandsorgan som kunne bistått distriktene med fenomenforståelse og utarbeidelse av etterforskningsplaner. Informant politiadvokat forteller:

Jeg tenker å ha en aller annen nasjonal instans som kan bistå politiet i saker som kanskje ikke bare gjelder ære, men transnasjonale familiekonflikter generelt. Så opplever jeg vel at politidistriktene trenger et sted å kunne henvende seg for å stille spørsmål og få hjelp til etterforskningskritt. Så jeg tror skal man få ordentlig grep på dette så må man kunne be om bistand fra et nasjonalt organ.

Informant politiadvokat beskriver nærmere hva et slikt bistandsorgan kan bidra med:

Det er både fenomenforståelse og bidra til å kunne se hva som er konflikten. Bistå ved elektronisk etterforskning, åpne kilder, hva er det man ser etter og hvordan skal man tolke det man ser etter, også i det hele tatt hvordan legge opp etterforskningen overfor en sånn storfamilie. Hva kan man si? Hva er strategisk lurt å si? Hvordan komme i kontakt med dem? Få laget en etterforskningsplan.

Informant politileder forteller at lokalt politi vil ha utfordringer med å håndtere saker som gjelder æresrelatert vold, og peker også på en form for spisskompetanse som kan støtte politidistriktene:

(...) hvis du bor i en liten kommune og har en afghansk familie med flere barn og ett av dem blir tvangsgiftet så har de en utfordring fordi de har ikke kunnskaper nok. Om de ikke har det lokalt så bør de ha det regionalt. De bør har en spisskompetanse på et eller annet nivå for å imøtegå og være støttende i en sånn initial fase og ikke minst være i forkant, altså at man får nødvendig kunnskap.

Flere av informantene forteller at politiet må forstå hva som skjer i familier hvor det utøves æresrelatert vold. Kompetanse og fenomenforståelse er avgjørende i både etterforskning og

straffeforfølgning, og forebygging av æresrelatert vold. Dermed understreker flere av informantene at politiets kompetanse over hele linjen på dette feltet må heves. Samtidig peker noen av informantene på at politiet har behov for et nasjonalt bistandsorgan med spisskompetanse som kan bistå politidistriktene i æresrelaterte saker.

4.4.2 Tverretatlig samarbeid med barnevernstjeneste og skolevesenet

Under dette punktet kommer jeg til presentere funn som viser til at et tverretatlig samarbeid med barnevernstjeneste og skolevesenet er nødvendig for å håndtere æresrelaterte saker på en god måte. Flere av informantene er tydelige på at politiet ikke kan løse dette problemet alene. Det forebyggende arbeidet bør begynne allerede på skolen. Informant politispesialist forteller:

Jeg må si generelt om de sakene her at dette er ikke en utfordring eller et problem politiet alene kan løse. Skolene er en veldig viktig arena. Mange jenter har sagt til meg at hadde jeg visst hvilken hjelp jeg kunne få tidligere så hadde jeg søkt hjelp tidligere. Så det burde være noe i skolen som forteller hvilke rettigheter du har og hvilke muligheter du har for å få å hjelp. Så det forebyggende arbeidet bør begynne i skolen.

Kontakten mellom politi, skole og barnevernstjenesten er viktig. Informant politiadvokat forteller:

Jeg tenker å ha god kontakt med skolene, og god kontakt med barnevernstjenesten. I de aller fleste sakene enten det gjelder tvangsekteskap eller annen æresrelatert vold så er det alltid en del signaler som gis i forkant. Og det vil gjerne være barnevernstjenester eller skoler som kan fange det opp. Ofte vet ikke de heller hva de skal gjøre med det. Så jeg tenker den samfunnskontakten, altså kontakten mellom politiet og typisk skole, helsesøster, barnevernstjeneste er utrolig viktig.

Informant politiadvokat viser til ulike tiltak barnevernet kan iverksette som kan presse frem endringer i familien:

Barnevernstjenesten kan ilegge frivillige hjelpetiltak opp overfor en familie. Pålegge de eller gi dem hjelpetiltak i form av forskjellige aktiviteter jentene skal være med på vil for det første kunne hjelpe de ungdommene ut av en begrenset og kontrollert hverdag. Samtidig sender man signaler inn i familien, at vi ser hva som skjer, vi følger med, og vi setter inn tiltak overfor de som trenger det. Det kan presse frem endringer

Viktigheten av dette tverretatlige samarbeidet understrekes av informant etterforsker:

Videreutvikle samarbeid på tvers av ulike aktører som jobber med samme formål. Så det at ressursene finner hverandre og jobber i samme retning og har god dialog tenker jeg er viktig. At potensielle fornærmede eller de som blir utsatt for æresrelatert vold eller trusler, vet hvor de skal henvende seg og vet hva muligheter som finnes, at de kan føle seg trygg nok til å gå til politiet, for det er nok en rekke barrierer på veien dit. Så det er å finne de gode og riktige arenaer for å gi informasjon.

Et tverretatlig samarbeid med barnevernstjenesten og skolevesenet fremheves av informant politiadvokat og informant politispesialist som å være av stor betydning i arbeidet mot æresrelatert vold. Politiet kan ikke løse dette problemet på egenhånd. Informant politiadvokat peker på at barnevernstjenesten kan iverksette mange tiltak opp mot familiene som kan bidra til å presse frem endringer i familiene. Informant etterforsker understreker at ressursene må finne hverandre og jobbe i samme retning.

5.0 Drøfting

5.1 Introduksjon

I dette kapittelet kommer jeg til å drøfte funnene som ble presentert i kapittel fire. Jeg kommer til å trekke inn teori som er relevant opp mot funnene og drøftingene. Drøftingen vil bli gjennomført ved at hver underproblemstilling drøftes for seg.

5.2 Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

5.2.1 Mangelfull kompetanse og dårlig avdekking av æresrelatert vold

Informantene trekker frem manglende kompetanse og fenomenforståelse som en utfordring politiet står ovenfor når det kommer til æresrelatert vold. Æresrelatert vold er ikke en del av grunnutdanningen til politiet, og det finnes heller ikke videreutdanning innenfor dette teamet. Det finnes likevel kompetanse, men den er personavhengig. Disse politiansatte har tilegnet seg kompetanse gjennom erfaring med saker, eller skaffet seg kunnskaper på egenhånd. Informantene forteller at på generell basis er kompetanse på dette feltet mangelvare i politiet. Noen av informantene viser til flere tilfeller hvor politiet ikke har klart å identifisere og avdekke at det har forekommet æresrelatert vold i familier, selv om det var tydelige tegn på dette. Dette

skal ha forekommet både på operativt nivå, blant politipatruljer, og under etterforskninger. Det etterforskes ikke bredt nok til å avdekke om volden er æresrelatert.

Ifølge Lidén og Bredal (2017, s. 102-103) er det ikke tatt ut tiltale i mer enn 12 saker om tvangsekteskap mellom 2002-2015. Dette kan ha sammenheng med at politiet ikke har den nødvendige kompetanse til å håndtere slike saker (Dullum, 2020, s. 17). Slike saker er også kompliserte og krever kulturkompetanse (Bredal og Lidén, 2015 i Dullum, 2020, s. 17). Æresrelatert vold omfatter flere former for vold enn tvangsekteskap (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 02.oktober) og vil etterforskes og straffeforfølges under andre straffebestemmelser. Dette kan tyde på at statistikken over tvangsekteskap ikke gir et helt dekkende uttrykk for politiets kompetanse på æresrelatert vold. En annen forklaring kan være at disse sakene er krevende å bevise, og at politi og påtalemyndighet derfor velger å ikke ta ut tiltale. Likevel tyder dette på at politiet ikke besitter den nødvendige kompetanse og fenomenforståelse for å håndtere tvangsekteskapsaker som Dullum (2020, s. 17) peker på. Tvangsekteskap er en form for æresrelatert vold og er gjerne motivert av et behov for å gjenreise eller opprette familiens ære, på lik linje med de andre formene for denne voldstypen (Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet, 2017, 29.september). Dermed er det grunn til å tro at manglende kompetanse og forståelse opp mot tvangsekteskapsaker også gjør seg gjeldene ved politiets håndtering av de andre formene av æresrelatert vold. Dette underbygger informantenes erfaringer om at mangelfull kompetanse og dårlig avdekking av æresrelatert vold er en utfordring for politiet.

5.2.2 Flere potensielle trusselutøvere

Flere av informantene er tydelige på at politiet kan stå overfor flere trusselutøvere i saker som omhandler æresrelatert vold. Det kan være store nettverk med mange familiemedlemmer som kan vise seg å være potensielle trusselutøvere. Det fremgår av Bredal, Eggebø og Eriksen (2020, s. 22) at æresrelatert vold har sosial støtte og utføres av flere. Det er et kollektiv som står bak volden. Awla peker på at i kollektivistiske kulturer tilfaller æren hele kollektivet, og at volden kan begås av alle menn i familien (Awla, 2005 i Lillevik m.fl., 2019, s. 170). Ved at æren tilfaller hele kollektivet og kan utøves av alle menn i familien, støttes informantenes erfaringer om flere potensielle trusselutøvere i slike saker. Dette byr på et komplekst og bredt trusselbilde. Kartlegging og risikovurdering vil derfor kreve store ressurser, samtidig som en må ha tilstrekkelig kompetanse og fenomenforståelse for å utføre dette arbeidet. Dermed fremstår muligheten for at det kan være flere potensielle trusselutøvere i saker som omhandler æresrelatert vold som en stor utfordring for politiet. Dette kan ses i sammenheng med

familiebeslutninger, som informantene beskriver som typiske for familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer.

5.2.3 Familiebeslutninger, press og represalier

Noen av informantene forteller om kollektivistiske og patriarkalske strukturer som preges av at beslutninger tas av maktpersoner i storfamilien. Informantene viser til konkrete eksempler på at maktpersoner i storfamilien, som gjerne befinner seg i opprinnelseslandet, har tatt viktige beslutninger for kjernefamilier i Norge. Konflikter skal løses innad i familien uten å involvere det offentlige. Det fortelles om et press som utøves over andre familiemedlemmer om hva de skal foreta seg. I tillegg forteller noen av informantene at de utsatte er redde for represalier dersom de snakker med politiet.

Som Bredal, Eggebø og Eriksen (2020, s. 22) peker på er det et kollektiv som står bak volden. Samtidig ligger myndigheten hos den eldste farsfiguren i et patriarkat (Wikan, 2003 i Lillevik m.fl., 2019, s. 175). Dette underbygger informantenes erfaringer om at det kan finnes maktpersoner i storfamilien som kan bestemme over andre familiemedlemmer og ta viktige beslutninger. Dette kan innebære at arbeidet rettet mot antatt trusselutøver i Norge ikke nødvendigvis er tilstrekkelig. Ved at maktpersoner som ikke engang befinner seg i Norge kan bestemme hvilket familiemedlem som skal utøve volden og hva som skal gjøres, kompliseres politiets arbeid i stor grad. Når det i tillegg ligger press bak beslutningene og frykt for represalier ved å kontakte politiet, gjør dette det utfordrende for politiet å avdekke hva som foregår. Samtidig kan familiemedlemmer føle seg tvunget til å oppfylle kollektivets ønsker. Flere av informantene forteller også at mange kjernefamilier ikke tørr sette seg opp mot storfamilien, og at det kan være vanskelig for familiemedlemmer å velge bort familiens ønsker. Dermed kan familiebeslutningene som følger av de kollektivistiske og patriarkalske strukturene uten tvil medføre utfordringer for politiet.

5.2.4 Æreskultur og familieinnvandring

Flere av informantene forteller om sterke æreskulturer hvor hensynet til familie teller mye mer enn hensynet til offentlige myndigheter og politiet. Viljen til å gjennomføre voldelige handlinger for å rette opp æren kan være stor, og overgår i noen tilfeller alt annet. Noen av informantene forteller også at æreskulturen opprettholdes siden familiene hele tiden gjennom familieinnvandring og henteekteskap får påfyll av familiemedlemmer fra opprinnelseslandet. Disse bærer med seg opprinnelseslandets kultur og tradisjoner når de gjenforenes med familie i Norge.

Sterk æreskultur og en opprettholdelse av den synes dermed å være en utfordring for politiets arbeid mot trusselutøver av æresrelatert vold. Dersom det foreligger en så sterk æresbasert motivasjon for å gjennomføre voldelige handlinger kan dette bety at mange av politiets virkemidler og tiltak ikke vil være tilstrekkelige eller ha ønsket virkning mot utøver. På en annen side forteller informant politiadvokat at æresdrap er sjeldent i Norge. Informant politispesialist peker på at mange trusselutøvere ofte sier at æren er viktigere enn alt, men bare politiet begynner å straffeforfølge gjør de alt for å unngå å straffes. Det foreligger ingen grunn til å tvile på at det informantene forteller om at det er begått æresdrap hvor det å gjenopprette æren betydde alt. Likevel tolker jeg informantene dithen at en så ekstrem æreskultur ikke gjelder den gjennomsnittlige familie med kollektivistiske og patriarkalske verdier i Norge, men at dette er noe politiet må ta høyde for at kan være aktuelt. Informantenes erfaringer og oppgavens redegjørelse for æreskulturer rommer forøvrig ikke tvil om at sterke æreskulturer er en utfordring for politiet med arbeidet mot æresrelatert vold. Det kan derimot stilles spørsmål til om æreskulturer i generell forstand blant familier i Norge utgjør så betydelige hindringer at politiets virkemidler og tiltak ikke vil trenge gjennom og har ønsket effekt. Dette kommer jeg til å gå nærmere inn på videre i drøftingen.

5.3 Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

5.3.1 Etterforskning

Flere av informantene forteller at konfliktnivået dempes når politiet går inn i disse sakene. Når etterforskning iverksettes kan det regulere atferden til familiene og bidra til å dempe konflikter. Samtidig sender det sterke signaler inn i miljøene om at denne voldsutøvelse er ulovlig og at politiet tar dette på alvor. Informant politispesialist forteller at en anmeldelse som opprettes på offentlig påtale kan være nok til å dempe en konflikt. Informant politiadvokat viser til at ryktene sprer seg raskt i disse miljøene og at en godt belyst straffesak utad kanskje er den beste måten å forebygge på. Ved politiets involvering står heller ikke den utsatte alene mot familien, men har politiet på sin side. Det kan også ha en konfliktdempende effekt. Dette støttes av Nielsen (2011, s. 75) som peker på at det er viktig at politiet er involvert i æresrelaterte konflikter. Familien må få vite at den utsatte ikke står alene, og at myndighetene er involvert. Dette fører etter Niensens erfaring til at familien vanligvis forkaster planer om voldsutøvelse. Det fremgår også av Bredal og Hydle (2011, s. 82) at politiet er en autoritet i opprinnelseslandene, og at familiene ofte ikke har respekt for andre offentlige myndigheter. Dermed synes politiets rolle

og involvering å være av betydning for å dempe slike konflikter og redusere risiko for æresrelatert vold.

Informantene forteller videre at mange av disse familiene har interesser i forvaltningssporet ved søknader om oppholdstillatelser eller familiegjenforeninger som kan svekkes dersom de etterforskes og straffeforfølges. Jeg tolker informantene her som at dette kan bidra til at potensielle trusselutøvere frastår fra å utøve æresrelatert vold. Ifølge Bye, Eggebø og Thunem (2016, s. 55) kan risiko for straffesak være av betydning for å motivere trusselutøver til å endre atferd og gå i dialog. Dette tyder på at man kan dra nytte av familienes respekt for politiets autoritet, og av interessene de skulle ha i forvaltningssporet, for å redusere risiko for æresrelatert vold.

Noen av informantene forteller også om mulige negative konsekvenser som kan følge av etterforskning og straffeforfølgning. De utsatte kan utsettes for represalier fordi de har snakket med politiet. Det understrekes av både informant politiadvokat og informant politileder at man må ha fokus på et sikkerhetsarbeid parallelt med etterforskningen for å beskytte de utsatte. Informant politileder peker også på at far i familien kan miste arbeid og tape ansikt hos storfamilien etter å ha blitt straffeforfulgt. Likevel tolker jeg informantenes erfaringer som at etterforskning og straffeforfølgning først og fremst har en individual og allmennpreventiv effekt overfor miljøene og familiene som utøver æresrelatert vold.

Likevel er det fremmet kritikk til om straffeforfølgning er hensiktsmessig opp mot slike saker. Innledningsvis redegjorde jeg for utfordringer ved etterforskning og straffeforfølgning av æresrelatert vold. Metodene i straffesakssporet er ikke alltid forenlige med de utsattes interesser. Politiavhør kan være belastende, og sakene er ofte avhengig av at de utsatte klarer å opprettholde sin forklaring gjennom hele etterforskningen (Politidirektoratet, 2014, s. 59). Straffesak påfører også de utsatte flere byrder. Det er lang saksbehandlingstid, og mange av sakene fører ikke frem bevismessig (Aas, 2014). Mange ønsker heller ikke å straffe egen familie. De utsatte kan i tillegg være redd for represalier i forbindelse med anmeldelse. Dette er kanskje spesielt aktuelt for saker som gjelder æresrelatert vold. Det pekes også på at henleggelse er en vanlig påtalemessig avgjørelse. Dette kan ha sammenheng med at bestemmelsen ikke er godt nok kjent av rettsanvenderne, og at politiet ikke har den nødvendige kompetansen (Dullum, 2020, s. 7-17).

Dette viser at informantenes erfaringer og synspunkter står noe i motstrid til teoriene og forskningen som er presentert over. Informantene peker også på flere av de samme utfordringene, men viser til dypere perspektiver opp mot hvilken effekt etterforskning og straffeforfølgning kan ha overfor disse familiene. Informantene forteller videre at

etterforskning og straffeforfølging kan redusere risiko for vold selv om utøver ikke domfelles. Informant forebygger forteller at selv om saken blir henlagt så vet de at politiet følger med på dem. Dette kan ha en regulerende effekt. Dette støttes av Aas og Andersen (2017, s. 136) som peker på at en grundig etterforskning i seg selv kan ha en preventiv virkning og oppnå mye av den samme nytten opp mot enkeltindividet og samfunnet, selv om den ikke ender i tiltale og domfellelse. Informant politispesialist forteller også at selve etterforskningen er viktig selv om ikke saken når helt frem. Spesielt tidlig i konflikten da trusselnivået kan være høyt, og familien vil gjenopprette æren før utenforstående skjønner hva som foregår. Erfaringen til denne informanten er at i de sakene politiet går tungt inn i synker trusselnivået betraktelig. Informant politispesialist peker også på at de utsatte ofte er redd for represalier dersom de anmelder. Informantens erfaring er at dette ikke forekommer og at etterforskningen heller bidrar til å styrke de utsattes posisjon. Gjennom etterforskning har politiet også mulighet til å pågripe og varetektsfengsle trusselutøvere i alvorlige saker, og det kan utstedes besøksforbud mot å oppsøke de utsatte (Bjerknes og Fahsing, 2018, s. 42 og 189).

Etterforskning og straffeforfølging virker å være et effektivt virkemiddel opp mot trusselutøvere for å redusere risiko for æresrelatert vold. Såfremt etterforskere og påtalejurister har tilstrekkelig med fenomenforståelse og kompetanse. Informant etterforsker har som tidligere nevnt i oppgaven erfaringer med at etterforskningen har vært for snever og ikke fanget opp at volden har vært relatert til familiens ære. En etterforskning som ikke adresserer sakens kjerne vil sannsynligvis ikke iverksette de riktige risikoreduserende tiltakene, selv om oppgavens funn viser at politiets involvering likevel kan senke trusselnivået initialt. Dermed synes kompetanse og fenomenforståelse å være særlig viktig i slike etterforskninger for å redusere risiko for æresrelatert vold over et lengre tidsperspektiv.

Informant politileder forteller at straffesaker også har blitt avgjort med behandling i konfliktråd og påtaleunndlatelse med vilkår om behandling til trusselutøver i ATV (alternativ til vold). Sakene kunne utviklet seg til mer alvorlig vold hadde ikke disse tiltakene vært benyttet. Her viser informanten til at etterforskning ikke utelukkende trenger å bety at tiltale skal tas ut, men at den også åpner for å involvere andre etater som har et ansvar for å forebygge æresrelatert vold.

5.3.2 Samspill, dialog og hjelp

Informant forebygger forteller om betydningen av at politiet oppretter dialog med foreldre i konflikter hvor en person bryter med familien. Ved at foreldre og familien får vite at den unge er på et trygt sted og har det bra, kan dette bidra til å dempe panikken over at den unge forsvant

fra hjemmet. Samtidig kan det legge til rette for kommunikasjon på et senere tidspunkt. Rykter, spekulasjoner og panikk som oppstår kan føre til et behov for å agere. En felles historie som både den unge og familien enes om kan benyttes for å dempe rykter. Jeg tolker disse erfaringene som at politiet kan jobbe opp mot foreldre og kjernefamilie for å hindre ryktespredning og dempe konflikten før den eskalerer. Dette støttes av Lillevik m.fler (2019, s. 173) som skriver at dersom det kun er kjernefamilien som kjenner til æreskrenkelsen kan trusselnivået være lavere enn hvis andre vet hva som har skjedd. Ryktespredning kan føre til rask eskalering av trusselen. Denne fremgangsmåten er i tråd med hva Nielsen (2011, s. 75) skriver om at familien må informeres om at den utsatte har det bra for å dempe engstelse. Når familien i tillegg får vite at myndighetene er involvert fører det vanligvis til at planer om voldsutøvelse legges til side. Dermed kan det virke som at politiet gjennom å tidlig opprette kontakt, informere og legge til rette for videre dialog med familien, kan bidra til å dempe trusselnivået mot de utsatte. Ved at politiet involveres, selv uten at det er opprettet straffesak, kan det også tenkes at risiko for etterforskning og straffeforfølgning alltid vil ligge som en latent trussel for familiene og potensielle trusselutøvere. Som tidligere nevnt av Bye, Eggebø og Thunem (2016, s. 55) kan risiko for straffesak være av betydning for å motivere trusselutøver til å endre atferd og gå i dialog, og oppfølging av politiet fremheves som å være av betydning for å redusere trusselnivået.

Informant forebygger viser til en konkret sak hvor en kvinne som ville bryte kontakten med familien sin ønsket at politiet skulle ringe for å informere dem. Selv om det ikke var noe som tydet på at denne kvinnen skulle bli utsatt for vold, ble det likevel tatt en telefon fra politiet. Familien ble informert om situasjonen og hva som skulle skje direkte fra politiet. Som nevnt over legges planlagt voldsutøvelse ofte til sides når politiet involverer seg (Nielsen, 2011, s. 75), og frykt for straffesak kan motivere til atferdsendring (Bye, Eggebø og Thunem, 2016, s. 55). Politiet er i dette tilfellet også tidlig involvert og kan veilede og hjelpe familien til å stå i konflikten. På en annen side kan det diskuteres om politiet skal involvere seg i familiekonflikter på dette nivået, uten opplysninger om straffbare forhold. Likevel kontakter kvinnen politiet om en bekymring, og ber om hjelp. Etter politiloven § 2 skal politiet forebygge kriminalitet og hjelpe borgere når forholdene tilsier at bistand er naturlig (Lov om politiet, 1995). Som informant politiadvokat og Nielsen (2011, s. 75) påpeker er det viktig at de utsatte ikke står alene i konflikten. Dermed kan det godt tenkes at politiets involvering i denne saken bidro til å styrke kvinnens posisjon i konflikten, og sendte sterke signaler inn i familien. Samtidig gir familien gode forutsetninger til å dempe ryktespredning og folkesnakk.

Informantene viser til at et tverrfaglig samarbeid er hensiktsmessig i bekjempelsen av

æresrelatert vold. Det fortelles om gode erfaringer med et tverrfaglig arbeid opp mot trusselutøvere ved at det tilbys oppfølging gjennom samtaler og hjelp. Utøverne får oppfølging av politiet, og av helse og sosialfaglig personell. Hjelpen kan også bestå av alt fra å sørge for rettigheter hos NAV, hjelp opp mot bolig og andre ting de har behov for, som for eksempel hjelp til flytting av eiendeler. Det virker som at det iverksettes tiltak for å redusere risiko for at utøver igjen havner i en situasjon hvor det utøves vold. Det tyder på en god ivaretagelse av utøver ved at basisbehov som økonomi og bolig tas hensyn til. Samtidig tilrettelegger dette for en god dialog og oppfølging fremover. Tiltakene adresserer utøver i høy grad. Samtidig som man mottar hjelp, er det også tenkelig at utøver føler seg monitorert, og hele tiden vet at politiet følger med og tar voldsutøvelsen på alvor.

Noen av informantene forteller at politiets tilstedeværelse og engasjement i konfliktene har støttet og hjulpet kjernefamilien opp mot storfamilien. Informant politileder forteller at det er sendt brev både i etterforskningssporet og forebyggingssporet fra politiet til øverste patriark i opprinnelseslandet med informasjon om at tvangsekteskap er ulovlig. Dette har ifølge informanten fungert. Dermed viser informantene til at kjernefamilien kan bruke politiets tilstedeværelse og involvering i konflikten til å verne om de trusselutsatte. Som tidligere presentert i oppgaven viser Bredal, Eggebø og Eriksen (2020, s. 22) til at æresrelatert vold utøves av et kollektiv. Makten og myndigheten ligger hos den eldste farsfiguren (Khader, 1996 i Lillevik m.fl., 2019, s. 175). Politiet har også som tidligere nevnt i oppgaven utfordringer med flere potensielle trusselutøvere og beslutninger som tas av maktpersoner i storfamilien. Samtidig legges det press på familiemedlemmer for å utøve vold. Informant etterforsker forteller at familiemedlemmer ofte havner i et krysspress hvor det kan være vanskelig å stå imot familien. Dermed kan det virke som et hensiktsmessig tiltak å gå i dialog med kjernefamilie i Norge for å kartlegge hvordan politiet kan adressere storfamilien, og spesielt maktpersoner med beslutningsmyndighet. Argumentasjonen som følger av Bredal og Hydle (2011, s. 82) om at politiet er en autoritet i opprinnelseslandet og Nielsens (2011, s. 75) påstander om at familien forkaster voldsplaner dersom politiet involverer seg, vurderes å være relevant også opp mot slike tiltak. Politiets tilstedeværelse kan dermed veie tungt, og bli tatt på alvor av maktpersoner som bestemmer i familien. Dette styrker informantenes erfaringer om at kjernefamilien kan bruke politiets tilstedeværelse i konflikten for å slippe å utøve vold på vegne av storfamilien.

5.3.3 Skjult etterforskning

Noen av informantene forteller at skjult etterforskning kan gi verdifull innsikt i hva som foregår i familier som står i æresrelaterte konflikter. Informant politileder viser til erfaringer om at

kommunikasjonskontroll i en konkret sak gav oversikt over hvem som bestemte i familien, og viste hvor kort linjen var fra kjernefamilien i Norge til storfamilie i opprinnelseslandet. Informant etterforsker peker på at skjult etterforskning kan avdekke samarbeid mellom familiemedlemmene og hvem som tar beslutningene. Jeg viser igjen til Bredal, Eggebø og Eriksen (2020, s. 22) hvor det fremkommer at det er et kollektiv som står bak æresrelatert vold. Derfor kan skjulte metoder som kommunikasjonskontroll medføre at politiet får innhentet verdifull informasjon om potensielle trusselutøvere og planlegging av voldsutøvelse. På en annen side vil slike metoder kreve mye ressurser. I tillegg er det nærliggende å tro at mange familier med kollektivistiske og patriarkalske strukturer gjerne snakker et annet språk mellom hverandre, hvilket vanskeliggjør bruk av denne metoden. Denne metoden vil også kun være tilgjengelig for politiet i de mest alvorlige sakene da den krever høy strafferamme for å kunne benyttes.

Skjulte etterforskningsmetoder virker å være et hensiktsmessig virkemiddel i straffesaker av alvorlig karakter, men vil som drøftet over ikke være tilgjengelig i de fleste saker politiet håndterer som omhandler æresrelatert vold.

5.4 Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver av æresrelatert vold?

5.4.1 Kompetanseheving og bistandsorgan

Flere av informantene peker på at det er behov for kompetanseheving i alle ledd i politi og påtalemyndigheten. Informant politispesialist understreker at både politibetjenter og påtalejurister har behov for en kompetanseheving på dette feltet. Saker som gjelder æresrelatert vold henlegges på grunn av manglende kompetanse. Informant politiadvokat forteller at politiet også kunne hatt behov for en nasjonal instans eller et organ som kunne bistått lokalt politi med fenomenforståelse, til å se og forstå konflikten, og planlegge og legge opp etterforskningen. Dette støttes av informant politileder som forteller at politiet, enten lokalt eller regionalt, bør ha en spisskompetanse som kan bistå, spesielt i initialfasen og ikke minst i forkant for å kartlegge situasjonen. Slik at en får nødvendig med kunnskap til å kunne håndtere saken. Informant politileder viser til en konkret sak hvor kunnskap og kjennskap til hva familien stod overfor var avgjørende for oppklaringen av saken. Informantene opplever også at de jevnlig blir oppringt av andre distrikt for å gi råd og veiledning i disse sakene.

Æresrelaterte saker er kompliserte og krever kulturforståelse og spesielle fremgangsmåter (Bredal og Lidén, 2015 i Dullum, 2020, s. 17). Samtidig virker det som at politiet mangler kompetanse og ikke avdekker slik voldsutøvelse i tilstrekkelig grad. Dette

støtter informantenes erfaringer om at politiet trenger kompetanseheving, og et bistandsorgan eller instans som kan bistå politidistriktene med å forstå de æresrelaterte konfliktene og utarbeide etterforskningsplaner. Flere av disse sakene må i tillegg regnes å være transnasjonale med flere potensielle trusselutøvere som kan befinne seg i utlandet. Dette kompliserer i stor grad både etterforskning og det forebyggende arbeidet, og behovet informantene peker på om kompetanseheving og et bistandsorgan forsterkes ytterligere av dette.

5.4.2 Tverretatlig samarbeid

Flere av informantene viser til at politiet må arbeide opp mot andre etater som skolevesenet og barnevernstjenesten for å bekjempe æresrelatert vold. Informant etterforsker forteller at de tverretatlige ressursene må finne hverandre og jobbe i samme retning. Informant politispesialist understreker at dette er et problem politiet ikke kan løse alene. Informant politiadvokat peker på at det ofte vil være en del signaler som gis i forkant når det kommer til æresrelatert vold, og at barnevernstjenesten og skolene kan fange dette opp. Derfor er det et utrolig viktig tiltak å ha godt samarbeid med disse etatene. Barnevernstjenesten, skolevesenet og politi må vise at de forstår hva som skjer i disse familiene. Informant politiadvokat viser til at barnevernstjenesten kan iverksette mange tiltak opp mot en familie som at de unge for eksempel skal være med på diverse aktiviteter. Samtidig som de unge får mer frihet, vil dette sende signaler inn i familiene. Dette kan ifølge informanten presse frem endringer i familiene.

Et tverretatlig samarbeid er i tråd med politiets hovedstrategi. Det følger av denne strategien at forebygging ikke er en oppgave for politiet alene, og at det er flere aktører utenfor politiet som har en rolle og et ansvar i det forebyggende arbeidet (Politidirektoratet, 2020, s. 3-8). Dermed legger politiets hovedstrategi retningslinjer for at politiet skal jobbe tverretatlig for å forebygge kriminalitet. Det er også tidligere i oppgaven redegjort for og drøftet at politiets tilstedeværelse og involvering kan dempe æresrelaterte konflikter og senke trusselnivået. Politiets tilstedeværelse kan også ha betydning for den nevnte utfordring om familiebeslutninger hvor det kan være maktpersoner som sitter og bestemmer fra opprinnelseslandet. Er politiet synlig i barnevernets arbeid vil dette muligens gjøre det lettere for kjernefamilien å etterkomme barnevernets tiltak og anbefalinger ettersom de kan bruke politiets tilstedeværelse for å slippe å etterkomme storfamiliens ønsker. Ved å involvere og samarbeide tett med andre etater som barnevernet og skolevesenet kan politiet sikre et mye bredere spekter av tiltak som kan iverksettes opp mot familiene og potensielle trusselutøvere, enn hva politiet kan gjøre alene.

Politiets samarbeid med barnevernet kan imidlertid være utfordrende da begge etater

har et strengt regelverk opp mot taushetsplikt og personvern å forholde seg til. Dermed kan det i mange tilfeller være problematisk for barnevernet å involvere politiet i konkrete saker hvor det ikke fremkommer opplysninger som gir barnevernet grunn til å melde bekymring til politiet. Samtidig forteller ikke informantene konkret hvordan politiet bør jobbe med andre etater, men viser til at et tverretatlig samarbeid er nødvendig når det kommer til forebygging av æresrelatert vold. Jeg tolker informantene slik at politiet bør jobbe inn mot andre etater som barnevernet og skolevesenet for å skape bevissthet rundt æresrelaterte konflikter og vold, samt veilede barnevernet opp mot fenomenforståelse og hjelpe dem med å forstå disse konfliktene. Slik kan flere tilfeller av denne volden avdekkes og politiet kan komme på banen der det er nødvendig. På denne måten kan politiet bidra til å sette barnevernet i stand til å iverksette de riktige tiltakene inn i familiene, og dermed få satt opp et mye bredere apparat rundt familiene som utøver æresrelatert vold. Som informant politileder påpeker kan barnevernet iverksette et bredt spekter av tiltak som kan presse frem endringer i familiene. Dermed virker det som at et tett samarbeid mellom politiet og andre etater som barnevernet kan bidra til å dempe æresrelaterte konflikter og redusere risiko for vold i større grad enn hva politiet på egenhånd er i stand til.

6.0 Avslutning

6.1 Konklusjon og oppsummering

Denne oppgaven har undersøkt hvordan politiet kan arbeide opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold. For å svare på denne problemstilling anså jeg det som nødvendig å belyse følgende underproblemstillinger. Hvilke utfordringer har politiet i arbeidet opp mot trusselutøver? Hvilke virkemidler og tiltak kan politiet benytte opp mot trusselutøver? Hva kan styrke politiets arbeid opp mot trusselutøver?

Opgaven er en kvalitativ undersøkelse hvor det er gjennomført fem intervjuer av polititjenestepersoner som er svært kompetente når det kommer til æresrelatert vold. Intervjuene er samtalebaserte og informantene fikk anledning til å fortelle fritt om sine erfaringer, og hvordan de tenker politiet kan arbeide opp mot æresrelatert vold, med fokus på trusselutøver. Jeg benyttet en intervjuguide som en sjekklister for å sikre at alle nødvendige tema ble belyst.

Opgavens funn tilsier at politiet har en rekke utfordringer opp mot trusselutøver av æresrelatert vold. Foruten enkeltpersoner, virker det som at politi og påtalemyndigheten mangler kompetanse og fenomenforståelse om æresrelatert vold, og kunnskaper om kollektivistiske og patriarkalske familiestrukturer. Disse familiestrukturene preges av sterke

æreskulturer hvor maktpersoner i storfamilien har stor innflytelse og beslutningsmyndighet. Funnene tilsier at kjernefamiliene ikke tørr å stå imot presset for å bevare eller gjenopprette æren. Ansvar for å gjenopprette æren gjennom vold kan også delegeres til flere familiemedlemmer. Dette innebærer at politiet kan stå overfor komplekse saker med flere potensielle trusselutøvere, og et bredt trusselbilde.

Etterforskning og straffeforfølgning virker å være effektive virkemidler for å redusere risiko for æresrelatert vold såfremt sikkerheten til de trusselutsatte ivaretas, og politiet legger tilstrekkelig med ressurser i saken. I tillegg må etterforskere og påtalejurister ha nødvendig kompetanse for å forstå hva sakene dreier seg om for å iverksette de riktige risikoreduserende tiltak. Med utgangspunkt i dette tilsier oppgavens funn at etterforskning og straffeforfølgning kan ha en sterk individual og allmennpreventiv virkning overfor miljøene og familiene som utøver æresrelatert vold.

Oppfølging ved tett monitorering av situasjonen og trusselutøver, og hjelp og støtte til utøver trekkes også frem som tiltak som kan redusere risiko for æresrelatert vold. En tidlig inngripen i en æresrelatert konflikt hvor det gis nødvendig informasjon, og politiets involvering understrekes, kan sette en familie i stand til å dempe ryktespredning og velge andre løsninger enn vold. Dialog og samspill med kjernefamilier som står under et stort press fra storfamilien trekkes også frem som verdifullt for å senke konfliktnivået og redusere risiko for vold. Dette kan gi resultater i form av at familiemedlemmer i kjernefamilien slipper å utøve vold på vegne av storfamilien da de kan skyelde på at politiet er involvert. Kjernefamilien kan dermed beskytte de trusselutsatte ved å peke på politiets tilstedeværelse i konflikten.

Kompetanseheving og et nasjonalt bistandsorgan kan styrke politiets arbeid opp mot æresrelatert vold. Dette med bakgrunn i at det virker som politi og påtalemyndigheten mangler kompetanse, og har dårlig avdekking av denne type vold. Samtidig kan slike saker være svært komplekse. Kompetanseheving og et bistandsorgan kan gjøre politiet i stand til å forstå konfliktene og adressere sakens kjerne med riktige tiltak som kan redusere risiko for vold på best mulig måte. Et tverretatlig samarbeid med etater som barnevernstjenesten og skolevesenet virker også nødvendig for å sikre et bredest mulig spekter av tiltak opp mot familiene, og potensielle trusselutøvere.

Dermed fremkommer det av oppgavens undersøkelser at politiets arbeid opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold vanskelig kan utføres utelukkende gjennom etterforskning og straffeforfølgning, eller i det forebyggende spor alene. Den individual og allmennpreventive virkningen som kommer av straffeforfølgning virker å være effektiv for å signalisere at slik vold er ulovlig, og at politiet tar dette på alvor. Dermed kan det

bidra til å forhindre at slik vold forekommer. I hver enkelt æresrelatert sak fremkommer det som nødvendig at politiet også følger opp i et forebyggende spor med oppfølging og monitorering av trusselutøver og trusselbildet, men også med veiledning, informasjon og hjelp til utøver. Dette kan bidra til å redusere risiko for at de igjen finner seg i en posisjon hvor det utøves ytterligere vold. Oppgavens funn og drøftelser viser dermed at politiet har virkemidler og tiltak som ikke innebærer straffeforfølgning, men som likevel kan være effektive for å redusere risiko for æresrelatert vold.

Litteraturliste:

Aas, G. (2014). *Politiet og familievolden*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aas, G., Andersen, T. (2017). *Mishandlingsbestemmelsen. En evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner jf Strl §219 (§282/283)*. Hentet fra: <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2427624/mishandlingsbestemmelsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Andersen, S. A. (2018). *Casestudier. Forskningsstrategi, generalisering og forklaring (2. utgave)*. Bergen: Fagbokforlaget.

Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet. (2017, 02.oktober). *Æresrelatert vold*. Hentet fra: https://www.bufdir.no/vold/Tvangsekteskap_og_aeresrelatert_vold/Kunnskap_og_ressurser/Aeresrelatert_vold/

Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet. (2017, 29.september). *Tvangsekteskap*. Hentet fra: https://www.bufdir.no/vold/Tvangsekteskap_og_aeresrelatert_vold/Kunnskap_og_ressurser/Tvangsekteskap/

Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet. (2019). *Årsrapport 2018 Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll*. Hentet fra: https://bufdir.no/globalassets/global/arsrapport_kompetanseteamet_2018.pdf.

Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet. (2019, 28.januar). *Kartlegging av æresrelatert vold*. Hentet fra: https://bufdir.no/vold/Krisesenterveileder/Under_oppholdet/Gjennomfor_systematisk_kartlegging/systematisk_kartlegging_av_voksen/Kartlegging_av_aeresrelatert_vold/

Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet. (2020). *Årsrapport 2019 Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll*. Hentet fra: https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/vold_overgrep/kompetanseteam_aarsrapport_2019.pdf

Berg, B., Elvegård, K., Haugen, G. M. D., Paulsen, V., Wendelborg, C. (2011). *Æresrelatert ekstrem kontroll – dilemmaer og utfordringer*. Hentet fra: <https://samforsk.no/SiteAssets/Sider/publikasjoner/aeresrelatert%20kontroll.pdf>

Bjerknes, O. T., Fahsing, I. A. (2018). *Etterforskning. Prinsipper, metoder og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

Bredal, A. (2011). *Mellom makt og avmakt. Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*. (Institutt for samfunnsforskning rapport 2011:4). Hentet fra: https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/177457/R_2011_4web.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Bredal, A., Eggebø, H., Eriksen, A. M. A. (2020). *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk/NOASP.

Bredal, A., Hydle, I. (2011). *Erfaringer med dialog i tvangsekteskapsaker*. (NOVA-rapport 27/2011). Hentet fra: <https://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/07/Erfaringer.pdf>

Bye, M. T., Eggebø, H., Thunem, G. (2016). *Sikkerhets- og familiearbeid for unge utsatte for tvangs-ekteskap og æresrelatert vold*. (KUN-rapport 2016:3). Hentet fra: http://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/sikkerhets_-_og_familiearbeid.pdf

Det norske akademis ordbok (2021). Henteekteskap. Hentet 13.06.21 fra: <https://naob.no/ordbok/henteekteskap>

Dullum, J. (2020). *Sikkerhet gjennom familiearbeid. Et samarbeidsprosjekt mellom politi og familievern ved Stovner politistasjon*. (NOVA-rapport 17/2020). Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/6460/NOVA-Rapport-17-2020%20.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Finanger, H., med team. (2018). *Prosjekt November. Hvordan jobbe smart mot vold i nære relasjoner? 2016-2018*. Sluttrapport, Politiet.

FN (2019, 20.januar). Kvinner og likestilling. Hentet fra: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/kvinner-og-likestilling>

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2008). *Arbeid mot tvangsekteskap. En veileder*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/tvangsekteskap/arbeid_mot_tvangsekteskap_nettpdf

Justis- og beredskapsdepartementet. (2017). *Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/e570201f283d48529d6211db392e4297/handlingsplan_rettet-til-a--bestemme-over-eget-liv.pdf

Krisesenter sekretariatet (2018). *Beskyttelsestiltakene kode 6 & kode 7. En veileder om rettighetene til personer som lever på sperret adresse kode 7 og strengt fortrolig adresse kode 6*. Hentet fra: <http://www.krisesenter.com/wp-content/uploads/2016/06/Beskyttelsestiltakene-kode-6-og-kode-7.pdf>

Lidén, H., Bredal, A. (2017). *Fra særtiltak til ordinær innsats: Følgeevaluering av handlingsplanen mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet*. Hentet fra: https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2445678/Rapport_1_17_tvangsekteskap_webNY-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Lillevik, O. G., Nordhaug, I., Salamonsen, J. S. (2019). *Vold i nære relasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Nasjonal kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (2020, 16.november). Hva er vold i nære relasjoner? Hentet fra: <https://voldsveileder.nkvt.no/hva-er-vold-naere-relasjoner/>

Nielsen, F. (2011). *Tværkulturel konfliktmegling. Familiekonflikter blant etniske minoritetsborgere*. København: Hans Reitzels forlag.

NOU 2003:15. (2003). Fra bot til bedring Et mer nyansert og effektivt sanksjonssystem med mindre bruk av straff. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/131a89e13a88481b9a0141fad5efeb95/no/pdfs/nou200320030015000dddpdfs.pdf>

Politidirektoratet. (2014). *Veileder. Risikovurderingsverktøyet SARA:SV. Det forebyggende sporet i partnervoldsaker*. Hentet fra: <https://docplayer.me/5515842-Veileder-risikovurderingsverktoyet-sara-sv-det-forebyggende-spolet-i-partnervoldsaker.html>

Politidirektoratet (2017). Disponeringsskriv for politi- og lensmannsetaten 2017. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/disponeringsskriv-2017.pdf>

Politidirektoratet. (2018). *Kriminalitetsforebygging som politiets primærstrategi 2018-2020. Politiet mot 2025-delstrategi*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/kriminalitetsforebygging-politiets-primarstrategi.pdf>

Politidirektoratet. (2020). *I forkant av kriminaliteten. Forebygging som politiets hovedstrategi 2021-2025*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/i-forkant-av-kriminaliteten.pdf>

Politi-loven. (1995). Lov om politiet. (LOV-2020-01-10-1). Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53#KAPITTEL_1

Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode (4. utgave)*. Bergen: Fagbokforlaget.

Store norske leksikon. (2016, 09.januar). Etterforskning. Hentet fra: <https://snl.no/etterforskning#:~:text=Etterforskning%2C%20den%20unders%C3%B8kelse%20som%20politiet,tiltale%20mot%20en%20bestemt%20person>

Store norske leksikon. (2018, 10. januar). Storfamilie. Hentet fra: <https://snl.no/storfamilie>

Store norske leksikon. (2018, 14. mai). Kjernefamilie. Hentet fra: <https://snl.no/kjernefamilie>

Store norske leksikon. (2018, 31.mai). Kollektivism. Hentet fra: <https://snl.no/kollektivism>

Store norske leksikon. (2020, 17.juli). Generalisering. Hentet fra: <https://snl.no/generalisering>

Straffeloven. (2015). Lov om straff. (LOV-2005-05-20-28). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>

Straffeprosessloven. (1986). Lov om rettergangsmåten i straffesaker. (LOV-1981-05-22-25). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-22-25>

VEDLEGG 1

Vil du delta i forskningsprosjektet ***Politiets innsats mot æresrelatert vold?***

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan politiet kan redusere risiko for æresrelatert vold. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave jeg skal skrive i tilknytning til mitt masterstudium i Demokratibyggning ved Universitetet i Bergen. Formålet med prosjektet er som nevnt over å undersøke hvordan politiet kan redusere risiko for æresrelatert vold. Jeg ønsker i prosjektet å rette fokus mot voldsutøver, og hvordan politiet kan arbeide opp mot nettopp voldsutøveren for å redusere risiko for slik voldsutøvelse. Aktuelle underproblemstillinger for prosjektet vil være: Hvilke tiltak/virkemidler i etterforskningssporet og forebyggingssporet kan politiet benytte opp mot voldsutøver? Hvilke utfordringer/hindringer møter politiet i forbindelse med æresrelatert vold? Kan eksterne etater eller organisasjoner bidra til å redusere risiko for æresrelatert vold?

Opgaven vil besvares gjennom å gjennomføre intervjuer av politiansatte med høy kompetanse på dette feltet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det samfunnsvitenskapelige fakultet (Institutt for sammenlignende politikk) ved Universitetet Bergen er ansvarlig for prosjektet. Prosjektansvarlig er Jonar J.Eikeland. Min veileder i prosjektet er Jane Vibeke Dullum ved Senter for velferds- og arbeidslivsforskning, Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalgsriteriene for å delta i prosjektet er inngående kjennskap og kompetanse til enten forebyggende politiarbeid, etterforskning og påtale opp mot straffesaker/bekymringsmeldinger som gjelder æresrelatert vold. Denne henvendelsen sendes til 5-6 politiansatte.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg ønsker å gjennomføre et intervju av hver enkelt informant med en varighet på 30-60 minutter over telefon. Jeg ønsker, med informantens samtykke, å sikre intervjuet ved å gjøre notater samtidig som jeg tar det opp på lyd. Dette for å sikre at jeg ikke går glipp av viktig informasjon.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke

Samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine opplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg som vil ha tilgang til disse opplysningene. Informantene vil anonymiseres i teksten til oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i juni 2021.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Personvernrådgiver ved Universitetet i Bergen: Janecke Helene Veim 55582029.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen (Institutt for sammenlignende politikk) ved Jonar J. Eikeland (prosjektansvarlig) tlf: 926 53 866 e-post: jonar.eikeland@uib.no, eller veileder Jane Vibeke Dullum tlf 980 75 447 e-post: jadu@oslomet.no. Jeg er også tilgjengelig for spørsmål, eller dersom du ønsker ytterligere informasjon om prosjektet.

Med vennlig hilsen

Jon Rune Strømblad-Eikemo

Tlf: 48886279

E-post: jeikemo@gmail.com

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Politiets innsats mot æresrelatert vold*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 2

Intervjuguide – Politiets innsats mot æresrelatert vold

Stilling:

Erfaring/kompetanse opp mot æresrelatert vold og tvangsekteskap:

Informasjon om oppgaven:

Oppgaven skal se på hva som er politiets utfordringer og dilemmaer i saker gjeldene æresrelatert vold og tvangsekteskap, men også andre former for æresrelatert vold blant minoritetsfamilier med en kollektivistisk struktur og patriarkalske verdier.

Oppgaven skal se på hvordan politiet kan arbeide opp mot trusselutøver i slike saker.

Oppgaven tar utgangspunkt i familier som har en kollektivistiske og patriarkalske strukturer.

Politiets kompetanse på æresrelatert vold og tvangsekteskap

Opplever du at norsk politi besitter tilstrekkelig med kompetanse på æresrelatert vold og tvangsekteskap?

- Har politiet fenomenforståelse opp mot æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- Har politiet kjennskap til hva som kjennetegner æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- Betydning av fenomenforståelse for politiets arbeid mot æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- Politiets tilstedeværelse og involvering i æresrelaterte konflikter, hvilke konsekvenser kan dette ha?

Etterforskning av æresrelatert vold og tvangsekteskap

Hvilke muligheter har politiet gjennom etterforskning for å redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?

- Tiltak og virkemidler i etterforskningssporet for å redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- I hvilken grad vil disse tiltak/virkemidler redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- Er en etterforskning/straffesak egnet for å dempe en æresrelatert konflikt/voldsutøvelse/ tvangsekteskap?
- Vil en etterforskning av æresrelatert vold og tvangsekteskap ha en individual og/eller allmennpreventiv effekt?

Foreligger det utfordringer med etterforskning av æresrelatert vold og tvangsekteskap?

- Hvilke eventuelle dilemmaer kan oppstå i forbindelse med etterforskning av æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- Vil en etterforskning av æresrelatert vold og tvangsekteskap eskalerer eller de-eskalere konflikten/voldsutøvelsen?

- Storfamilie som utfordring for etterforskning?

Kan en etterforskning utløse negative konsekvenser for den utsatte?

- Hvilke konsekvenser?
- Hvorfor?

Hva kan fremme og styrke politiets etterforskning av æresrelatert vold?

Forebygging av æresrelatert vold og tvangsekteskap

Finnes det alternative metoder/løsninger foruten etterforskning og straffesak for å redusere risiko for voldsutøvelse mot den utsatte i forbindelse med saker som gjelder æresrelatert vold og tvangsekteskap?

Hvilke muligheter har politiet i det forebyggende sporet for å redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?

- Tiltak og virkemidler i det forebyggende sporet for å redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?
- I hvilken grad vil disse tiltak/virkemidler redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?

Hvilke muligheter finnes i det forebyggende sporet opp mot trusselutøver for å redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?

Utfordringer med forebyggende arbeid rettet mot trusselutøver?

Foreligger det utfordringer og hindringer i forhold til forebygging av æresrelatert vold og tvangsekteskap?

Hva kan fremme og styrke forebyggende politiarbeid mot æresrelatert vold og tvangsekteskap?

Andre relevante aktører

Kan andre aktører enn politiet bidra med tiltak og virkemidler for å redusere risiko for æresrelatert vold og tvangsekteskap?

Hvordan mener du politiet eventuelt bør arbeide sammen med disse aktørene?

Er det noe du ønsker å tilføye?